

EGYENLŐSÉG

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA * MEGJELNIK HETENKÉNT EGYSZER

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, V, LIPÓT-KÖRUT 26. SZÁM
(FÉLEMELET) ** TELEFONSZÁMOK:
SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL ÉS KÖNYV-
KIADÓVÁLLALAT 95-23, NYOMDA 98-70

SZERKESZTETTE 1896-1915
SZABOLCSI MIKSA
SZERKESZTI
DR SZABOLCSI LAJOS

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: EGÉSZ ÉVRE
250 KORONA, FÉL ÉVRE 125 KORONA,
** NEGYED ÉVRE 65 KORONA **
HIRDETÉSEK FELVÉTELEK A KIADÓ-
HIVATALBAN: V, LIPÓT-KÖRUT 26. SZÁM

Andrássy Gyula, fajunk védője

Önagyméltósága Andrássy Gyula gróf kegyes volt újból fajunkkal foglalkozni. Édesatyja még, tévesen, felekezetnek nevezett bennünket. Ő már így, kimondottan: fajunkról beszél. Önagyméltósága kijelentette, hogy Sándor Pál nem használt, sőt ártott keddi beszédével fajunknak. Ezt önagyméltósága jól tudhatja, mert hiszen köztudomásúlag ő fajunk érdekeit igazán meghatározó módon szíven viseli. Önagyméltósága úgy vélte, hogy Sándor Pál beszéde — isten ments! — még megárhathat fajunknak és ezért — kétségtelenül a zsidóság érdekében — kemény hangon felelt Sándor Pálnak, aki nem tudott ügyelni fajunk érdekére és támadni merte Önagyméltóságát. Mindezek után Önagyméltósága, fajunk miskolci tagjainak e képviselője, újból körvonalozta zsidópolitikáját. „Ezt a fajt, ennek a fajnak térfoglalását — szöjt a zsidóságról Andrássy Gyula gróf — korlátozni kell és visszaszorítani.” És hozzátette, milyen nehéz feladat az övé, hogy neki a fajunk elleni akciókat a mérséklet útján kell megfartania. És ebben a nehéz feladatban zavarta őt meg Sándor Pál.

Igy szöjt Önagyméltósága és talán nem veszi rossz néven, ha mi is, fajunk érdekében, foglalkozunk az ő „jóakaratu” szavaival. Andrássy Gyula gróf azt érezteti, hogy mi zsidók tulajdonképpen nagy, mély hálával tartozunk neki. Ő az, aki az erőszakosságoktól visszatartja pártját. Ő az, aki nem enged pogromokat rendezni. Ő az, aki mérsékel. Zsidóverésből lemersékli pártját és a hivatalos szerveket a... zsidóvisszaszorításig. A zsidókorlátozásig. El kell itt érzékenyülnünk. Ha Önagyméltósága nem lépne közbe, bizony mindannyian elpusztultunk volna. Mert hiszen, természetesen, ez volna a világ sorja, ez volna a rendes elbánás: a teljes kiirtásunk. A Club-kávéházi példa szerint. De szerencsénkre Andrássy Gyula gróf fellépett: mérséklőleg. Ő tiltakozik az erőszak ellen. Ő csak: fajunk térfoglalását korlátozza. Ő csak: numerus clausust szavaztat meg. Csak: elzárja a középiskolát a Haller-féle rendelettel. Ő csak: kidobálja a zsidót az államhivatalokból. És csak ezer és ezer zsidó exisztencia, trafi-

kos, kereskedő, árus, diák érzi zsidó volta miatt egyre bizonytalanabbnak az életét és várja minden percben kiutasítását, kizárását, létalapja összeroppanását.

Önagyméltósága ezzel van elfoglalva, fajunk érdekében, s ebben zavarta meg Sándor Pál antiszemita beszéde. Kár! Mert mi Sándor Pál beszédét, bár Önagyméltóságának nem tetszett, a legférfiasabb, a legbátrabb, a legegyszerűsebb zsidó cselekedetek egyikének tartjuk. A magyar antiszemitizmus két alaptételét: zsidók vesztették el a háborút, zsidók csinálták a forradalmat — tépte ezer darabra az igazság villámló tűzénél ez a hatalmas beszéd.

Nem zsidók: grófok és hercegek álltak tehetetlenül és gyengén az összeomlás napjaiban. És nemcsak zsidók: hanem Haller István is, hanem Turi Béla is, hanem Prohászka Ottokár is ünnepelték, dicsőítették, üdvözölték az őszirózsás forradalmat, melynek tehát éppolyan nemzeti jellege van, mint amilyen fokhagymaszaga. És még valamit mutatott ez a bátor, nagy beszéd a história mély tükröképében: egy sápadt, szomorú, imbolygó alakot 1918 szörnyű napjaiban, egy halvány árnyékot a trón körül, egy kapkodó, határozatlan minisztert, egy tévelygő és félénk diplomatát, őt, ki mindenütt elkésett, őt, ki mikor kellett, nem volt a helyén, őt, ki először dadogott forradalomról Magyarországon és elsőnek futott meg előle, őt, kire elsőnek sujt le könyörtelenül a történelem ítélete: őt, Andrássy Gyula grófot, az első közös külügyminiszter fiát, az utolsó közös külügyminisztert.

És ma: ma ő a mi patrónusunk. Neki köszönhetjük, hogy élünk. Férfias erélye vigyáz reánk. Most nem habozik, mint mikor Wilsonnal kellett leveleznie. A Kohnoknak tud parancsolni. Most nem tévovázik, mint mikor Kramarzzal állt szemben. A Grószokat könnyebb „korlátozni” és „visszaszorítani”. Ott lenn a Piáve mentén, az ő minisztersége alatt, az utolsó véres csatákban, október utolsó napjaiban százával haltak meg a magyar zsidó katonák.

Most már nem háborus külügyminiszter.

ler Önagyméltósága, ezért most Miskolcon, a kerületben, kiutasítják a Piave zsidó halottjainak szüleit. Önagyméltósága most erélyesen végezteti a kiutasításokat. Korlátozni kell e fajt! És ezért legyünk hálásak. És ezért legyünk boldogak. És ezért legyünk lekötelezettek.

Hát nem, gróf ur. Ezért nem vagyunk hálásak. Itt egyszer, férfias nyíltsággal meg szeretnők Önnek mondani: mi nem tartozunk Önnek köszönettel „mérsékletért”, atyai gondosságáért. Az, hogy élünk: nem kitüntetés. Ahhoz jogunk van. Az, hogy megkeressük kenyérünket: nem külön kegy. Az, hogy nem ölnék meg bennünket: nem kitüntetés, az az állam kötelessége. Mert ez a föld nekünk épp úgy hazánk, mint Önnek, ha nem is vagyunk grófok. És a jogunk az élethez, a nyugalomhoz, a boldogsághoz, a naphoz, a levegőhöz épp úgy megvan, mint Önnek, ha „más faj”-nak is nevezett ki. Mert nem Afganisztánban élünk, hanem Európában, hol ugynevezett

törvények uralkodnak. Mert nem a középkor járja, hanem a huszadik század, hol már nincsenek autódafék. És nem idegenben vagyunk, hanem otthon, saját, édes szülőhazánkban, melynek erőt és életet adtunk és ha vétkesek vagyunk a forradalomban, épp olyan vétkesek vagyunk, mint mindenki más, aki itt élt és szenvedett 1918-ban. És ön hiába „korlátoz” és ön hiába „szorít vissza” minket: célhoz érni nem fog. Magyarországon vissza fog térni a szabadelvűség és az emberszeretet és mi vissza fogjuk kapni jogainkat. És a jogfosztásnak, a zsidóüldözésnek az az alattomos módszere, melyet ön „mérséklet”-nek és „fajkorlátozás”-nak nevez, el fog tűnni a magyar történelem legsötétebb lapján a pogromokkal együtt, amelyek mellé tartozik.

Csak szorítsa, csak korlátozza ezt a fajt, a mi fajunkat. Lesz még idő, — és hamarosan lesz! — amikor, bűnbánóan akar majd minket visszaemléni: felekezett!

Szabolcsi Lajos.

Részletek Sándor Pál nagy beszédéből

I. Fokhagymaszag.

Sándor Pál: T. Nemzetgyűlés! Sajnálom, hogy előttem szólott t. képviselőtársamnak nem tehetem meg azt a szívességet, hogy a multakról ne beszéljek. Felszólalásom témái között kell, hogy a multakra visszatérjek, kell pedig azért, mert nagy különbség van köztem és t. képviselőtársam között. Neki igaza van, hogy csak a jelenről óhajt beszélni, de nekem meg kell hallgatnom itt a képviselőházban olyan dolgokat, amelyek mélyen sértik azokat az érzelmeket, amelyeket én magamban táplálok.

T. Nemzetgyűlés! Ebben a budgetvitában hallottunk egymásután következő szavakat a háborúra és a forradalomra nézve. *Bármint mondtak, mindennek csak a zsidók voltak okozói.* A háborút azért vesztettük el, mert a zsidók defatisták voltak; a forradalmat pedig a zsidók csinálták, a forradalom a zsidók műve. (Egy hang: a jobb-középen: Ez így van!) Sőt volt olyan, aki kedveskedett azzal, — és ezt is meg kellett egész nyugodtan hallgatnom, — hogy ez a forradalom voltaképpen egy fokhagymaszagu forradalom volt, tehát a legszebb kifejezéseket használták és gondolhatják, hogy éppen az én fülemet ezek a kifejezések tulságos kellemesen nem érintették.

Ezek tehát arra birtak engem, hogy végre vizsgálódás tárgyává tegyem, tényleg igaz-e, amit a kormány-párton levő t. képviselőtársaim mondanak, hogy tényleg a zsidók voltak-e mind e szerencsétlenségek okozói; mert, ha ők voltak, akkor igazoltnak látom azt az álláspontot, amelyet a keresztény nemzeti párt egy része elfoglalt, hogy a zsidók jogait meg kell nyirbálni, hogy a zsidókat a más felekezetekkel való egyenjogúság nem illeti meg, hogy a zsidók kötelességeiket nem teljesítették. És itt rátérek a mult évben, gondolom, szeptember 5-én tartott beszédemre, amelyben a zsidókat ex asse védelmeztem; de itt abszolúte nem vonok be semmiféle zsidó dolgot, hanem megyek a történelmi kutatás alapján azon tények után, amelyeket magam láttam.

En tehát állítom, t. Nemzetgyűlés, hogy a háborút azért vesztettük el, mert impotens generálisaink voltak a hadseregben. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Azért vesztettük el, mert az egész magyar nemzetet elárulták. Azért vesztettük el, mert még a generálisoknál is sokkal impotensebb diplomáciánk volt. Azért vesztettük el, mert a diplomácia: az osztrák diplomácia Magyarországot érdekelte, eladta...

Balla Aladár: Ez az!

Sándor Pál: ... és azért akarták eladni, mert Magyarország felbontását, feldarabolását követelték és akarták keresztülvinni. Ezt pedig ugyanabban az időben tették, amikor a mi véreink vérezték a harcmezőkön, amikor mi az olasz harcmezőn az utolsó pillanatig is küzdöttünk. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ugyanakkor árulták, adták ajándékba, ingyen, ezt a mi hazánkat, amelyet fel akartak darabolni.

II. Négerek.

Sándor Pál: ... s a háboru elvesztése által jött a forradalom, s hogy ez természetes folyomány volt és nem volt más, s az embereknek gyarlósága okozta, hogy a forradalom nem úgy fejlődött, amint kellett volna.

Szabó József (budapesti): A zsidókat úgy sem lehet fehérre mosni. (Zaj)

Sándor Pál: T. képviselő ur, én egész beszédem alatt a zsidókat nem fogom érinteni. A zsidókat épp oly kevésbé lehet fehérre mosni, mint önt; ha ön néger, akkor a zsidók is négerek; ön egy cseppet sem jobb, sem rosszabb, mint a zsidók. (Mozgás és zaj a középben.)

III. Nem a zsidók, hanem a diplomaták.

Sándor Pál: Az egyik oldalon a nemzetiségek főemberei körüljárják az entente nagy embereit és izgatnak ellenünk. A másik oldalon Bécsben olyan diplomaták vannak, akik minket elárulnak. És a harmadik oldalon ott van a két császár, aki levelez egymással arról, hogy a háboru elveszett, végül a negyedik oldalon a minisztériumok, a legfőbb államférfiak vannak, akik nem tudnak semmit; csak szállítják az élelmiszert, a municiót és az emberanyagot.

Meskó Zoltán: És azok, akik nagy képpel körülállják őket.

Rubinek Gyula: Prága számára kellett szállítani az élelmiszereket.

Sándor Pál: Csak figyelmeztetek arra, hogy mikor Hadik nem akarta szállítani az élelmiszert, akkor le kellett mondania és Windischgratznek kellett jönnie, azért, hogy továbbra is szállíthassuk az élelmiszereket. Abban az időben történt ez, mikor gróf Tisza István azt mondotta:

hogy nincs mit ennünk. Ne méltóztassanak elfeledni, hogy az udvar kapott mindig olyan egyéneket a maga rendelkezéseire, akik az ő céljainak megfeleltek és mindenkor ki tudta használni a magyar nép jóhiszeműségét, a magyar nép hívő becsületességét, amely áldozattá tette ezt az országot. (Zaj.)

Csernus Mihály: A zsidóság!

Rassay Károly: Majd azután beszélhetünk erről is, most másról van szó.

Meskö Zoltán: Most nem a zsidókról van szó, hanem a diplomatakról!

IV. Ma antiszemita, akkor ...

Sándor Pál: Már most — hogy ezzel a kérdéssel egyszer s mindenkorra teljesen végezzünk, abból a szempontból, hogy ki vagy kik csinálták ezt a forradalmat, fontosnak tartom, hogy azon ujságot citáljam, amelyet nem lehet defetizmussal vádolni és azt a pártot citáljam, amelyet szintén nem lehet defetizmussal vádolni, a keresztény nemzeti pártot. E kettőről fogok némi dolgokat itt felolvasni. Két nevet fogok említeni összesen azért, mert éppen azok, akik itt a lehangosabbak, ha arról van szó, hogy fokhagymaforradalom, ami akkor történt. Őket meg fogom nevezni és nem fognak ezért megharagudni, hisz ők nyíltan írtak akkor az ujságba és hivatkoznak azokra, amiket írtak akkor, amik mindenkinek a kezében vannak, szabad.

Haller István az Alkotmány 1919 január 23-iki számában írja a következőket — megjegyzem, hogy Batthyány és Lovászy már december 22-én kiléptek a kormányból azért, mert látták a jövőt, hogy bolsevizmus közeledik — (olvassa): „Az izgatás csak addig becsstelen eszköz, amíg éle ellenem irányul és rögtön megengedett, ha én vágyok az ura a helyzetnek? Aki a letűnt hatalmak arzenáljának rozsdás fegyvereivel dolgozik, az elnyomással, a brutalizálással, a szó elfojtásával, a hecceléssel, a ráfogással, a kutmérgezéssel, az állásból való kidobással, a kenyérelvevéssel és a más meggyőződés üldözésével, az reakcionárius. A reakcionárius az, aki a maga véleményét, akaratát, ábrándját bottal, fegyverrel, terrorral akarja rákényszeríteni másokra. Ennek az országnak elgyötört milliói egy pillanatra sem gondoltak, nem gondolnak és bátran prófétálhatják, hogy nem is fognak gondolni arra, hogy ellenforradalmat csináljanak a királyságért, a demokratizálódás megakasztásáért. Ki vállalkoznék arra, hogy visszafelé fordítsa az idő kerekét, amelyet a milliók előre felé fordítanak? Ha a nyílt és becsületes politikai agitációt a terror bénítja, akadályozza és lehetetlenné teszi, akkor felelőtlen, politikailag iskolázatlan és tulzó elemek veszik kezükbe az iniciatívát és ebből haszna senkinek sincs.” Ezt mondta Haller István. Mintha a mai vagy a közelmúlt időkre vonatkoznék. Ez 1919 január 23-án volt.

1918 november 3-án jelenti az Alkotmány, hogy a katolikus népszövetség X ur vezetésével bejelenti csatlakozását a magyar nemzeti tanácshoz. Ugyanezen alkalommal csatlakozik az országos katolikus szövetség, — nem olvasom fel a neveket — a központi sajtóvállalat, a nemzetvédelmi szövetség és a Ferenciek rendje.

November 16-án jelenti az Alkotmány, hogy a katolikus népszövetség a nemzeti tanács intéző-bizottságába ezeket és ezeket, hét tagot küldött.

November 8-án Turi Béla ezt írja az Alkotmány vezércikkében (olvassa): „Aki a nemzeti tanács gyűjtőfogalma alatt látunk működni, azt a reményt nyújtják, hogy megteremtik a rendet.”

November 12-én, abból az alkalomból, hogy a nemzeti tanács körkérdést intéz a városi és falusi tanácsokhoz, akarják-e, hogy Magyarország államformája a köztársaság legyen, tehát két héttel azután, hogy az Armeekorommando ugyanezt a kérdést a küzdő csapatoknak tette fel, Turi Béla ezt írja a saját neve alatt (olvassa): „Máskor az ilyen lépés forradalmi lépés volt, most a forradalom által teremtett helyzetben egyenesen annak a fix pontnak a keresése és megtalálása, amely nagyobb biztonságot hozhat a válságos helyzetbe. Ha körös-körül a monarchiákat megbuktatta a háború és elsöpörte a

forradalom, a köztársasági államformában meg kell találnia az államnak azt a szilárdságot, amely megmentheti az anarchiától. A köztársaság az összességnek az uralma. Ma valóban az összességnek kell megmentenie a civilizációt.”

November 13-án... ezt nem veszem be. November 14-én egy másik cikkben ezt írják (olvassa): „Mi ezt a hangulatot történelmi erőnek és valóságnak nézzük. A nemzet lelkének lüktetését érezzük benne.”

November 17-én megállapítja a lap (olvassa): „Az október 31-iki forradalom a magyar nemzeti érzés jegyében folyt le.”

November 21-én jelenik meg az országos keresztény szociális néppárt kiáltványa (olvassa): „Ne képzelje senki egy pillanatra se, hogy a múlt akár politikailag, akár gazdaságilag, akár szociális vonatkozásaiban visszahozható.” (Felkiáltások a középén és a jobboldalon: Most is azt mondjuk!) Nagyon örvendek annak, mert én nem vádolgok.

A pártnak ezen értekezletén most következik megint egy név, amely az Ebredők körében igen nagy szerepet játszik (olvassa): „Azt hiszi, hogy nincs az értekezletnek egy tagja sem, aki a rohamléptekben haladó demokratikus átalakulást a legmelegebben ne köszöntené.” (Felkiáltások a jobboldalon: Ki az?) Szmracsányi. (Mozgás.)

December 16-án a Területvédő Liga ülésén Ballagi Aladár követeli, hogy az ország vezetésében és kormányzásában teret kell engedni, szerepet kell juttatni a keresztény szocialista pártnak is.

Turi Béla nyilatkozik az Alkotmányban december 24-én, mikormár Lovászy és Batthyány kiléptek a kormányból (olvassa): „A polgári pártok a tegnapi gyűlésen egyenként készséggel ajánlották fel a támogatásukat olyan demokratikus és szociális átalakulásra, amely hozzájárul ahhoz, hogy a régi rendszer és hozzátehetjük mi is, hogy a kapitalisztikus rendszer régi formájában megdőljön.”

December 29-én ajánlja (olvassa): „Itt nincs mit okoskodni, polgárok, szocializálódni, proletarizálódni kell.” (Derűtség.)

Mátéfy Viktor: Más formában gondolta! (Mozgás.)

Sándor Pál: Méltóztassék ezt meghallgatni, mert ez az egész dolog éles fényt vet az egész akkori szituációra. Szükséges, hogy a nemzetgyűlés ebben tisztán lásson. (Helyeslés a jobboldalon.)

Január 2-án, most jön egy ur, Könyves Tóth Mihály, azt írja az Alkotmányban (olvassa): „Károlyi ma a magyarság sorsát tartja kezében. Hunyadi János, Bethlen Gábor, Rákóczi Ferenc és Kossuth Lajos történelmi szerepét juttatja neki a forradalom viharzó eseményein kívül a bizalom is.”

Január 15-én az Alkotmányban ismét Turi Béla a következőket mondja (olvassa): „A háború legfőbb előidézője a gyűlölet szelleme, amelyet egyaránt szolgált a sajtó és irodalom.” Tovább azt mondja (olvassa): „A keresztény szocialista párt gazdasági és politikai programja kiállja az objektív bírálatot és összehasonlítást a legradikálisabb politikai programokkal is.” Most jön egy igen érdekes passzus (olvassa): „Minden szavunkkal, minden sor írásunkkal azt magyarázzuk, bizonyítjuk, hogy ami október 31-én és azóta jött — ezt február 27-én írták, egy hónappal a bolsevizmus uralma előtt — annak jönnie kellett valamennyiünknek, ennek az országnak minden polgára, ennek az egész világ emberiségének érdekében. És ezt nem számításból, nem ijedt meghunyászkodásból és a jövőre való spekulációból mondtuk, hanem azért, mert azok, akik ezt ebben a mi táborunkban mondani hivatva voltak, így érezték és így mondták.”

Egy héttel ismét a proletárdiktatura kikiáltása előtt a következő passzus (olvassa): „Nincs józanészű ember Magyarországon, aki elhinné, hogy a megnevezett pártok bármelyike vissza akarja hozni akár a monarchiát, akár a militarizmust, akár a régi rendet. E pártok mindegyike a forradalom vivmányainak alapján áll, úgy, amint azokat a november 16-iki néphatározat megállapította. Ennélfogva e pártok tántoríthatatlan hűséggel és elszántsággal ragaszkodnak a köztársasági államformához, a népuralom rendszeréhez, az egyesülés, gyüle-

Szavamra mondom, a sok ezer választó közül egyetlen ember a kezét fel nem emelte.

Nagyon jól tudom, hogy indítványomnak a nemzetgyűlésen ezidőszerint nagyon sok ellenzője lesz, de én ezt, őszintén megvallom, nem tartom tragikus dolognak, mert szentül meg vagyok arról győződve, hogy nagyon kevesen vannak olyanok, akik ne éreznék, hogy a numerus clausus fenntartani nem lehet és nem szabad. A nemzetgyűlés többsége tisztán és kizárólag rideg és önző pártfegyelem szempontjából ragaszkodik a numerus clausushoz. Akármennyire is tagadják, ma már nyílt titok, hogy az ország közvéleményének hangulata megváltozott. Ez a hangulatváltozás, ha hamarabb nem is, az új képviselőválasztásoknál alaposan tapasztalható lesz. Az ország közönsége és a nemzetgyűlés közt a hangulat nincs összhangban. Megértem a multakat, de nem követem. Ennek az országnak boldogulását, fejlődését és jövőjét azok mozdítják elő, akik nem a gyűlölködést és felekezeti viszályt szolgálják, hanem akik a magyar haza érdekében minden társadalmi osztállyal, minden felekezettel karöltve, együtt kívánnak dolgozni. Csekély erőmmel, minden tehetséggel ennek az iránynak akarok hasznos munkása lenni. Nem törődöm azokkal a fenyegetődzésekkel, melyeket a multkor a nemzetgyűlésen felém kiáltottak, hogy kidobnak, mert engem kidobhatnak, de az igazság akkor is igazság marad.

Töröliék el a numerus clausust!

Az Egyenlőségnek elmondotta: Andaházy Kasnya Béla, nemzetgyűlési képviselő.

A mindszerinti választókerület megbízásából vagyok tagja a nemzetgyűlésnek. Azoknak a derék csongrádmegyei magyaroknak bizalmából, akiket valamikor Mezőfi Vilmos, még régebben pedig Helfy Ignác képviselt. Indítványt jegyeztem be a numerus clausus eltörlése tárgyában. Csatolni akarom a numerus clausus ügyében benyújtandó indítványomhoz azokat az adatokat, amelyekkel minden kétséget kizárólag igazolhatom azt, hogy a numerus clausus fenntartása igazságtalan és tarthatatlan. Nem is szólva arról, hogy a numerus clausust mint időleges törvényt sem tartják meg, illetve azt az érdekeltek rovására hajtják végre. Adataim vannak arra nézve, hogy olyanokat, akiket a numerus clausus időleges törvénye szerint feltétlenül fel kellett volna venni az egyetemre, tömegesen utasítottak el. Van például egy olyan orvostanhallgató, természetesen azt hangsúlyoznom sem kell, hogy az illető zsidó, hét szemesztere és három évi harctéri szolgálata van, birtokosa az arany érdemkeresztnek, van egy bronz, két ezüst kitüntetés, sebesülési érme, Károly csapatkeresztje, az illető erdélyi menekült és nem vették fel az egyetemre. Többek között van egy egyetemi hallgató, aki tartalékos főhadnagy és akit a tisztigazoló-bizottság igazolt, az egyetemi karhatalmi igazoló-bizottság nem tartotta felvehetőnek az egyetemre. A legérdekesebb egyetemi hallgató, aki mint katonatiszt ezidőszerint tényleges szolgálatot teljesítő tagja a nemzeti hadseregnek, s az egyetemre nem vették fel azért, mert zsidónak született. Körülbelül 211 olyan egyetemi hallgatót fosztottak meg az egyetemi tanulmányaik elvégzésétől, akiket a numerus clausus legszigorúbb alkalmazása esetében is be kell bocsájtani az egyetemre.

Indítványomat a vallás- és közoktatásügyi tárca költségvetése tárgyalása alkalmával kívánom a nemzetgyűlés elé terjeszteni. Mielőtt ezt megtettem volna, beutaztam a választókerületem minden községét. Népgyűléseken megmagyaráztam választóimnak népiesen és érthetően, hogy milyen igazságtalan a numerus clausus fenntartása. Beszéltem Szegváron, Mindszenten, Sövényházán, Sándorfalván e kérdésről, s amikor befejeztem beszédemet, minden egyes alkalommal így szóltam a néphez:

— Aki azt akarja, hogy ez a törvény továbbra is megmaradjon, emelje fel a kezét.

Szavamra mondom, a sok ezer választó közül egyetlen ember a kezét fel nem emelte.

Nagyon jól tudom, hogy indítványomnak a nemzetgyűlésen ezidőszerint nagyon sok ellenzője lesz, de én ezt, őszintén megvallom, nem tartom tragikus dolognak, mert szentül meg vagyok arról győződve, hogy nagyon kevesen vannak olyanok, akik ne éreznék, hogy a numerus clausus fenntartani nem lehet és nem szabad. A nemzetgyűlés többsége tisztán és kizárólag rideg és önző pártfegyelem szempontjából ragaszkodik a numerus clausushoz. Akármennyire is tagadják, ma már nyílt titok, hogy az ország közvéleményének hangulata megváltozott. Ez a hangulatváltozás, ha hamarabb nem is, az új képviselőválasztásoknál alaposan tapasztalható lesz. Az ország közönsége és a nemzetgyűlés közt a hangulat nincs összhangban. Megértem a multakat, de nem követem. Ennek az országnak boldogulását, fejlődését és jövőjét azok mozdítják elő, akik nem a gyűlölködést és felekezeti viszályt szolgálják, hanem akik a magyar haza érdekében minden társadalmi osztállyal, minden felekezettel karöltve, együtt kívánnak dolgozni. Csekély erőmmel, minden tehetséggel ennek az iránynak akarok hasznos munkása lenni. Nem törődöm azokkal a fenyegetődzésekkel, melyeket a multkor a nemzetgyűlésen felém kiáltottak, hogy kidobnak, mert engem kidobhatnak, de az igazság akkor is igazság marad.

Dr. Czitter Miksát felmentették

A „Törökszentmiklósi Ujság” 1919 december 5-én megjelent számában dr. Czitter Miksa törökszentmiklósi ügyvéd és hírlapíró a „Keresztény irányzat” címen vezércikket írt. A cikk miatt a budapesti kir. törvényszék izgatás büntette miatt a cikk íróját vád alá helyezte. Dr. Czitter Miksa többek között a következőket írta:

„Állások betöltésénél sohasem az egyéni rátermettség és képesség volt az irányadó, hanem az illető vallása, úgy, hogy még nem is régen a legfőbb kormányzatban a tanári állások betöltésénél valóságos hittérítő munka folyt. Így a gyakorlatban látjuk, különösen a közigazgatási vezetőállásoknál, hogy a legkivételesebb esetekben, került oda más, mint keresztény. . . azt hittük, hogy egy új szellem fogja áthatni ezt az országot és íme, visszatértünk a régi nótához, a régi jelszóhoz, s vallási alapra helyezük az ország közintézményeit, politikáját. Hogy a régi jelmondat: „E jelben győzni fogsz” előre viszi-e a nemzet sorsát és boldogulását, azt a gyakorlat fogja megmutatni. Alattomos áskálódások, névtelen feljelentések, hamis és hazug rágalomok alávaló eszközeivel próbálnak egyes keresztény elvet hirdető az utból félretolni olyan egyéneket, kik egyéni hűségüket eddig nem legyezgették.”

A budapesti kir. törvényszék múlt év június 9-én megtartott főtárgyaláson dr. Czitter Miksát az 1914. XIV. t.-c. alapján a Btk. 172. §-ának II. bekezdése, valamint a Btk. 92. §. alkalmazása folytán, a Btk. 20. §. alapján minősülő sajtó útján elkövetett izgatás vétségében bűnösnek mondotta ki s ezért két hónapi fegyházbüntetésre ítélte. A szabadságvesztésbüntetésből a vádlott előzetes letartóztatásával a Btk. 94. §. alapján 15 napot kitöltöttnek vesz.

Az ítélet indokolásaiból közöljük a következő részleteket:

A vádlott a főtárgyaláson beismerte, hogy az inkriminált cikket ő írta. Bűnösségét azonban el nem

ismerte. Védelmére előadta, hogy a világháború idején hosszabb időn át harctéri szolgálatot teljesített, aminek következtében otthon ügyvédi irodáját elhagyta, illetve klienturáját elvesztette. Az ebből származó elkeseredését fokozták a Dunántúlról kapott egyes hírek, melyek a keresztények részéről a zsidókon elkövetett atrocitásokról szóltak s ezek hatása alatt írta meg a cikket. A kir. törvényszék megállapítja, hogy a vád tárgyává tett újságcikk szövegének megfelelően csoportosított, fentebb idézett hírlapi részek alkalmasak arra, hogy a zsidó hitfelekezettel a keresztény hitfelekezet ellen gyűlöletre izgassák s így megállapítja azt is, hogy a vádlott cselekménnyel a Btk. 172. §-ának tényálladékát kimeríti, miért is ebben a bűncselekményben bűnösnek mondotta ki. A kir. törvényszék azonban figyelemmel a vádlott büntetlen előéletére és hogy a háború alatt kifogástalanul viselte magát, sőt több kitüntetést is kapott, nemkülönben arra, hogy az iratoknál elfekvő nyilatkozat szerint vádlott destruktív irányú tevékenységben nem vett részt, mint tulnyomó enyhítő körülményekre a Btk. 92. §-ának alkalmazásával a Btk. 20. §-ának felhívásával a büntetést vétségé fokozta le. Dr. Czitter Miksa vádlottat izgatás vétsége miatt mondotta ki bűnösnek s a Btk. 92. §-ának alkalmazásával a rendelkező részben megállapított, bűnösségével arányban álló fogházbüntetéssel sújtotta.

Dr. Czitter Miksa az ítéletet megfeleltette, a kir. Tábla azonban azt jóváhagyta.

A Kuria elsőszámu büntetőtanácsa e hó 31-én tárgyalta dr. Czitter semmiségi panaszát. A vádlottat a Kuria tanácsa előtt dr. Pollák Illés védte.

A kir. Curia a II. bíróság ítéletét a Bp. 385. § 1. a) p. alapján megsemmisítette és vádlottat felmentette.

Mert mindkét alsóbíróság tévedett, amidőn az inkriminált cikkben felekezet elleni gyűlöletre való izgatást észlelt. A cikknek egyik-másik tételében vannak ugyan tulzások, melyek már talán tulmennek a jogos bírálaton, de nem állapítják meg a Btk. 12. §. 2. bekezdésében körülírt izgatás tényálladékát.

Gettó-dal

Minden vérnek vérezője,
Minden vétek vétkezője,
Minden sárnak sározottja,
Minden átok átkozottja,
Minden könnyek könnyezője,
Itt, vagy ott a bús világban —
Bús zsidó ez mind te vagy!

Testedet, az örök fájót
Minden átok tépi, marja.
Pihenésed, álmod nincsen...
Szenvedésed örök útja
Minden útja a világnak
S minden sebek néked fájnak...

Alj ki harcra, add a véred,
Am ha visszatérsz a harcból,
Vérezett, sebes zsidó:
Híra az vagy, aki voltál,
Az gyötör, kiért a véred,
— A te véred, áldott véred —
Egyre ömlik, egyre ömlik...
S szenvedésed, mint a zápor
Vérző útjaid befolyja.

Edl László (1900).

Rathenau

Németország ujjaépítésének birodalmi minisztere: a zsidó Rathenau. Németországnak szorongatott helyzetében minden elsőrangú tehetségére, minden szakemberre, minden jeles képességre szüksége van. Ez a szempont vezérelte a Németország súlyos gazdasági krízisével küzdő Wirth-minisztériumot is, mikor Németország egyik legzseniálisabb és legsokoldalabb gondolkodóját és szociálpolitikusát, a háborús Németország gazdasági diktátorát, Walther Rathenaut emelte a Németország ujjaépítésére alakult minisztérium élére. Rathenau neve már világhírt jelent, elismerést és tiszteletet a művelt világ minden nemzetében, az entente és Németország minden ellenfele részéről éppugy, mint az ellenzéki padsorokban, ahonnan gyakran illették őt az „utópista“ vádjával, míg rajongói — köztük a mai Németország legjelentékenyebb írói és filozófusai — a „próféta“ jelzővel hódoltak előtte. Szinte hihetetlen horderejű gazdasági alkotásai és eredményei éppoly nevezetesei, mint fizikai és filozófiai művei, mint elektrokémiai találmányai, diplomáciai szereplése és egy kis német városnak ipari világcentrummá való fejlesztése. Ő volt az, aki Németország nyersanyag-ellátását a háború alatt megszervezte és most ismét ő az, akinek kemény és energikus kezébe a német nép jövőjét és sorsát helyezte. Rathenau meggyőződéses és áthatott zsidó; számos munkájában foglalkozott a zsidó tudománnyal és irodalomtörténettel és sokat merített belőlük gazdaság-ethikai tanának megalapozásánál is. Németország minden komoly és hazafias polgára örömmel üdvözli őt új, fontos pozíciójában.

I. Napoleon és a zsidók*)

Írta: Dr. Blau Lajos.

A zsidók mindenről panaszkodhatnak, csak arról nem, hogy nem törődnek velük. Senkisék közömbös. A legkisebb és a legnagyobb ember foglalkozik a zsidókkal, mindenkinek megvan a maga véleménye a zsidókról, akár csak az asszonyokról, tarsolyában készen hordja a „zsidókérdés“ megoldását is. Már ki milyet — embere válogatja. Így van ez régóta, nagyon régóta. Így volt már oly korban, amely Európa számára még prehistória, vagyis midőn az európai népek még erdőkben, barlangokban tanyáztak, talán még a kőkorszakot élték. A világhistória akkor a Keleten játszott, melynek világuralkodói kivétel nélkül kiváló figyelemükre érdemesítették a zsidókat. Julius Caesar például a zsidóknak annyi jogot adott, hogy abból kerekén ezer esztendőig éltek. Világtörténeti szemmel nézve, ezekhez a nagy világuralkodókhoz kell hasonlítani I. Napoleont, az újkor egyetlen világuralkodóját, a zsidókhoz való viszonya tekintetében is. Csak a főpontokról szólunk.

A francia nemzetgyűlés volt az első Európában, amely a zsidók egyenjogúságát kimondotta 1791 szeptember 27-én. Nagy küzdelmek előzték meg, mert a német zsidókat idegeneknek tekintették, de végül győzedelmeskedett az állampolgárok egyenlőségének nagy elve, amely kerekén száz esztendő alatt meghódította az európai népeket. Az elméletet csak lassan követi a gyakorlat, de azért Napoleon, mikor 1798-ban az Ezeregyéjszakára emlékeztető képzelettel India meghódítása végett Egyiptomba ment 12.000 emberrel, a magával vitt tudósok és művészek közt két zsidót is felvett. Az egyik, Venture orientalista, a to-

*) Mutatvány, Képes Folyóiratunk legközelebbi megjelenő számából.

mácsa volt, a másik, Denon, rajzoló- és rézmetsző-művész. Egyiptomból Napoleon proklamációt bocsátott ki, melyben Ázsia és Afrika zsidóit felszólítja, hogy sorakozzanak zászlaja köré, hogy a régi Jeruzsálemet helyreállítsa. Százhusz évvel előzte meg a Balfour-féle deklarációt, amely Palesztinát a zsidó népnek ígérte oda. Mindkét ígért háborúban adatott politikai okokból, Napoleon is meg akarta nyerni a zsidókat, mint a nagy, hatalmas angol nép. Napoleon bennszülött önkéntesekből szervezett ezredeiben csakugyan harcoltak zsidók, de a zsidó tömegek hívek maradtak a szultánhoz és a török hadseregben Napoleon ellen harcoltak.

A nagy hadvezér csakhamar visszatért Egyiptomból és a francia republica első konzulja lett, leverte Franciaország ellenségeit és 1804-ben császárrá koronáztatta magát. A rend, melyet teremtett és a dicsőség, melyet Franciaországnak szerzett, a zsidókat is lelkes hiveivé tették. Se szeri, se száma a héber, francia, német és olasz ódának, melyeket a zsidók Bonaparte dicsőítésére költöttek. Ezek között van egy kiváló héber költemény, melynek szerzője Halévy Jakab, a zeneszerző Halévy F. és a költő Halévy Léon atyja. A tulajdonképi Franciaországban kevés zsidó lakott, Párisban is csupán ötszáz család. Számosabban voltak zsidók Dél-Franciaországban, kik spanyol kényszerkeresztények ivadékaik voltak. Ezek műveltek voltak, ipari, kereskedelmi és egyéb hasznos polgári foglalkozást űztek, liberális pályákon is működtek. Ezek ellen semmiféle panasz nem volt, az sem, hogy konkurrenssek. Az elzászi és lotharingiai zsidók ellen azonban két vádat emeltek. Először azt, hogy uzsorások, másodsor pedig azt, hogy a katonáskodást elkerülik. Ennek a két tartománynak zsidósága nem tudta a középkort egyszerre levetni és a vádakban volt igaz mag, melyet a régi előítélet, a meggyökeresedett gyűlölet, az őszinte érzésből fakadt klerikalizmus gazdag csirázásra tenyészített. Hogy a zsidók nem akarnak katonák lenni, keserű érzést keltett a katonacsászárságban, aki különben a zsidók iránt nem érzett elfogultságot. A párisi zsidó konzisztórium később (1810-ben) rámutatott még élő katonákra, kik a háborúban résztvettek, sőt ki is tüntették magukat, de 1806-ban az elzászi hivatalos megállapítás az volt, hogy egy elzászi zsidó sem vett részt a háborúban. Ilyen s hasonló adatok alapján volt olyan javaslat is, hogy a „német“ zsidókat ki kell üzni. Ugy sem akarnak francia polgárok lenni. A császár elhatározta, hogy ezeket a zsidókat franciákká fogja nevelni. Szó szerint ezt mondta: „Gyengeség volna, ha a zsidókat kiüznénk; erő lesz, ha megjavítjuk őket. Minden rendelkezést meg kívánok tenni, hogy a zsidók Jeruzsálemüket Franciaországban keressék.“

Az elzászi zsidó uzsorásokat megrendszabályozta. De ugyanabban a rendeletben volt egy nagy koncepció is. A császár a zsidóság előkelőit tanácskozára hívta össze. 1806 július 26-án a francia császárság és az olasz királyság zsidóságának notabilitásai összegyűltek tanácskozára Párisban, a városház egykori kápolnájában. A császár nevében Molé beszélt, aki a zsidók ellensége volt. Megnyitójában azt mondta: „A panaszok a zsidó ellen alappal bírnak; a császár azt akarja, hogy franciák legyenek.“ Tizenkét kérdést terjesztettek a gyűlés elé, melyre a gyűlés a császár által kívánt feleleteket adta. Jelesül kinyilatkoztatta: hogy a sokneveltség tilos; hogy a váláshoz a világi hatóság szankciója kell; hogy a franciák a Franciaországban élő zsidók számára testvérek és nem idegenek; hogy a vallástól eltekintve, zsidó és nemzsidó közt nincs különbség; hogy a zsidók Franciaországot hazájuknak tekintik és törvényeit magukra nézve kötelezőknek tartják; hogy a rabbiknevezéseket szabályozni kell és hogy a rabbik nem bírálhatnak többé; hogy a zsidó törvény semmiféle hivatalát nem tilt el; hogy a zsidók hitsorsosaitól és má-

soktól vehetnek kamatot, de az utóbbiakkal nem uzsorászkodhatnak. A császár azt is kívánta, hogy a vegyesházasságok érvényességét ismerjék el. Csak a vegyesházasság vallási érvényességét nem ismerte el a gyűlés.

A császár meg volt elégedve a notabilitások nyilatkozatával és oly formát kívánt neki adni, hogy az egész birodalma, sőt egész Európa zsidóságára kötelező erővel bírjon. E célból feltámasztotta a „nagy Szanhedrin“-t, az egykori zsidó állam törvényhozó testületét. A notabilitások gyűléséből 15 rabbi és 26 laikus, továbbá még 30 rabbi legyen a 71 tagból álló Szanhedrin tagja. A császár azt is kívánta, hogy a notabilitások a nagy eseményt közöljék az egész világ zsidó községekkel és bíriják őket rá, hogy a feléledt vallási testületnek — engedelmeskedjenek. A Szanhedrin 1807 február 9-én össze is ült és a császár háboru közepette időt szakított magának, hogy a Szanhedrinnel behatóan foglalkozzék. A gyűlés költségeit az állampénztár viselte. A francia és az olasz zsidóság sem számánál, sem akkori belső erejénél fogva nem reprezentált jelentékeny tényezőt, sem politikailag, sem gazdaságilag, sem egyéb vonatkozásban. A nagy császár a zsidókérdést akarta megoldani, a régi zsidó dicsőség megújítója kívánt lenni. A notabilitások és a Szanhedrin gyűléseit a császár képviselői vezették, oly pompával volt az egész rendezve, hogy már külsőségeinél fogva óriási hatása volt. Az első eset volt 1500 év óta, hogy keresztény uralkodó a zsidóságot ily kitüntetett figyelemben részesítette, még pedig a legnagyobb és leghatalmasabb uralkodó, aki valaha élt. Az eszméi egyszerűségükben és eredetiségükben a lángészt mutatják. Csak e napokban próbálta még az angol kormányzás Palesztinában a régi zsidó Szanhedrin felélesztését és szintén, úgy, mint Napoleon, összeállíttatta, rabbikból és laikusokból akarta megalkotni. Napoleon eszméi hatottak az angol nemzetre mind a zsidó otthon, mind a zsidó kormányzás megalkotásában. Cyrus óta, tehát kereken 2400 év óta, nem volt fejedelem, aki a zsidó népet annyira megértette volna, mint Napoleon. A zsidó vallás körül sem szerzett más uralkodó annyi érdemet, mint éppen ő, aki a zsidók polgári jogai után a zsidó kultuszt is elismerte és a zsidó egyházat 1808-ban szervezte is. Oly sikeresen, hogy a szervezet ma is áll. Ő volt az első Európában, aki a zsidó egyház egyenjoguságát elismerte és a francia példa hatott az európai államokra. Világraszóló szervező zsenialitása a zsidóügyben is, amely végtére a világuralkodó tevékenységétől elég távol állt és alkotó terveikhez képest elenyésző volt, évszázadokra vált be. A zsidók, mint egyének, a francia nép mellett, amely őket először emancipálta, neki köszönik a legtöbbet. Ő szabadította fel az olasz és délnémet zsidókat, ahová győztes serege bevonult, ott megszűnt a polgárok közti egyenlőtlenség. Az ő példáját követték a családjából vagy generációjából kikerült uralkodók. Nem csoda, hogy a zsidók között annyi rajongója akadt, kik között e kettős értelemben a legnagyobb Heine Henrik volt. Napoleon az egyedüli fejedelem, akiért a nagy költő rajongott. A kicsinyes gáncsoskodást, amelyben a zsidó történet egyik másik német historikusa Napoleont részesíti, csak a Napoleonnal szemben megnyilatkozó általános német elfogultság teszi érthetővé, de nem igazza. A zsidóknak nem csak jogi állására, hanem polgári gondolkodására is hatással volt, ő irányította őket 12 kérdésével és arra megformulázott feleleteivel. Ezek a zsidók vérebe mentek át az összes civilizált államokban. I. Napoleon neve örök időkre arany betűkkel ragyog a zsidók történetében, mint Cyrusé és Julius Caesaré. Halálának századik évfordulóján a zsidóság is hálás kegyelettel emlékezik a tragikus végű nagy uralkodóra.

Mi lesz ősszel?

(Indítvány a pesti izr. hitközségben.)

Igen tisztelt Elöljáróság!

Athátva attól a gondolattól, hogy a zsidóságot csak a tudás mentheti meg, szükségesnek tartanám, ha a következő indítványomat méltóztatnék megfontolás tárgyává tenni.

Köztudomású ugyanis, hogy a Haller-féle középiskolai felvételi vizsga-rendeletnek rejtett célja a felekezeti iskolákban a középiskolai tanulástól is elzárni. Amíg a főiskolai hallgatónak inkább módjában van, már koránál fogva is, hogy tanulmányait külföldön folytassa és ott várja be a hazai viszonyoknak az igazságosság és jogosság felé való fordulását, addig a 9 éves gyermekeket sokkal nehezebb, majdnem lehetetlen a szülői háztól elszakítani és tanulásra külföldre küldeni.

Tudom, hogy a hitközség valamennyi vezetőjét nemcsak a legjobb zsidó szív, de a legteljesebb igyekezet is láthatja a tudás és a tanulás megszerzése lehetőségének biztosítása szempontjából is.

Ezért, bár azt nem indítványozhatom, hogy az idézett Haller-féle rendelet iskoláinkban végre ne hajtasák, mégis keresnünk kell a módokat és eszközöket, hogy legalább a zsidó gimnáziumban a tanulás és felvétel minél szélesebb körben lehetővé tétessék.

Ennek elérhetése végett szükséges volna:

1. nyári tanfolyam felállítása, amelyen a zsidó gimnáziumban felvételt kérő gyermekek a felvételi vizsgára megfelelően és megfelelő erővel előkészíttessenek.

2. Az első osztályokba kétféle osztályt kellene felállítani:

a) a zsidó elemi iskolából jövők,

b) más állami vagy községi iskolából jövők részére, azért, mert köztudomású, hogy az a) alattiak ugyanahelyre, mint a világi tudományokban sokkal nagyobb és eredményesebb előrehaladást értek el, mint a b) alattiak. Az elválasztással pedig inkább elérhető a gyengébbekkel való fokozottabb foglalkozás.

3. Erélyes társadalmi propaganda a zsidó középiskolai szegény tanulók fölsegélyezésére és szegényeknek a tanuláshoz való eszközök megszerzésének lehetővé tételére.

4. E kérdésben minél szélesebbkörű megbeszélés volna szükséges, amikor is a zsidóság kiválóságai tehetnek meg e tárgyban való javaslatukat.

Dr. Sebők Dezső,
képviselőtestületi tag.

II.

Az „Egyenlőség” tekintetes szerkesztőségének

Budapesten.

„A fővárosi zsidóság gyalázata” című cikkekre vagyok bátor jóhiszemű véleményem szerint megjegyezni, hogy a zsidó gyerekek ellen elkövetett léleklopásban nemcsak a vörösmarty-utcai iskola bűnös, hanem nagyrészt azok a zsidó szülők bűnösök, kik gyermekeiket oda járatták. És vétkesek azok a felekezeti iskolák melyek a zsidó iskolák hiánya folytán oda járó gyermekeket antiszemitizmus által a térítő iskolákba üldözik. De ezenkívül hibás a zsidóság, illetve a hitközség is, hogy nem iparkodik megfelelő zsidó kerületi elemi-, polgári iskolákat kellő mennyiségben, megfelelő városrészekben létesíteni, ahol a zsidó gyermekek nem lennének kitéve sem az elenségeskedésnek, sem a veszélyes kitérítési kényszernek.

A gyáva szökevényeket ne sirassuk, de a zsidó gyermekeket mentsük meg a zsidóságnak. A hitközségnek legyen legfőbb gondja, hogy a zsidó szülőknek tegyék lehetővé, hogy gyermekeiket zsidó tanítókra bízassák, méltányos iskoladíj mellett és gondoskodjanak arról is, hogy a szülők hirdmény és zsidó újság útján jöjjenek és alaposan értesüljenek a felvételekről. Ezzel becsületesen és kifogásolhatatlanul teszünk eleget zsidó kötelességünknek gyermekeinkkel szemben, hogy ne terhelje lelkiismeretünket könnyelmű mulasztás vagy közömbösség Isten előtt sem! Most írom ezeket, midőn az elemi IV-ik osztálybeli zsidó tanulók, kielégítő, sőt kitűnő eredménnyel kikerülve a községi és magániskolákból, már most resz-

kelnek a gimnázium felvételi vizsgák miatt. Itt az idő, hogy ősszel biztosítva legyen részükre legalább a megnyugtató tudat, hogy a zsidó iskola nyitva lesz előttük is, ott nem fogják bántani őket.

A tekintetes szerkesztőség zsidó szellemű pártfogásában, reményem, nem kell kételkednie állandó hűségem olvasójának. Kiváló tisztelettel Oesterreicher Ignác.

III.

Tekintetes Szerkesztő Ur! Az iskolaév befejeződött. A Haller-féle felvételi vizsga őszi árnnyai megjelennek a láthatáron. Már most felhívom rá a figyelmet: örökösök az illetékes zsidó tényezők, hogy meg ne ismétlődjön a zsidó gimnáziumokban a tavalyi szegényteljes eset, amikor néhány lojális tanár és igazgató a Haller-féle felvételi vizsgával zárt ki tucatjával a zsidó középiskolákból (1) zsidó gyermekeket. A reformátusok megtagadták a felvételi vizsga végrehajtását.

A levegőbe kell röpíteni

az egész képviselőtestületet! kiállította a tömeg. Lá kell rombolni a községházat! üvöltötte a nép s egy pap ekként szónokolt: Kényszeríteni fogjuk a zsidókat, hogy engedjenek, de ha nem térnek észre: kökövön itt nem marad! A krónikás e viharos jeleneteket nem a középkor zivataros századaiban jegyezte föl, s nem a spanyolországi pogromok hangulata tükröződik bennük. Ezek a felkiáltások s ez a szónoklat Erzsébetfalván reszkettették meg az eget 1921 május 28-án, amikor is főbíró, törvénybíró, pénztárost, közgyámot és esküdteket „választottak” az erzsébetfalvai polgárok. A törvény értelmében ezekre az alkalomokra a képviselőtestület ejti meg a jelölést, a képviselőtestület azonban hiába ejtette meg a jelölést: megjelent az úbrédok különítménye és népharaggal egybekötött tömegfelzúdulást rendezett a községháza előtt. Ugy a népharag, mint a tömegfelzúdulás kitűnően sikerült, a zúdulók úgy zúdulak, hogy akik jobban zúdul, az már terrorista és a népharag megtevesztésig hasonlított az igazi népharaghoz. A képviselőtestület liberális tagjait ugyan nem tévesztette meg ez a népharag, de minthogy az tettekkel való tényezéssel volt egybekötve és a tettek, amelyekkel a különítmény tényezett, néhány liberális képviselőtestületi tag fején koppantak el, bekövetkezett az az eredmény, amelyet a népharag lecsendesítése végett kiküldött pap bejelentett: a „zsidók” engedtek. Koppantó argumentumoknak ki is tudna ellenállni? Van-e szó, amely meggyőzőbben hat, mint a... tett? Nincsen. A „zsidók”, akik alatt ama tulnyomórészt keresztény hitű polgárok értetnek, akik nem hívei Fanglernek, Taszlernek, Budavárynak és Avarffy-nak, a zsidók, akik a különítmények nélkül való választási rendszer hívei, belenyugodtak a változtathatlanságba és boldogok voltak, hogy a választáson a két rossz közül, amely között választaniok megadatott, a kisebbik rosszat választhatták és ma is élnek, ha meg nem haltak.

SZABOLCSI LAJOS

zsidó elbeszélő műveinek új kiadása:

A CSILLAG FIA

(zsidó történelmi regény Bar Kochbáról).

Ára 36.— Korona.

A KÁLLÓI CSODARABBI MESÉI

(A leveleki mennyegző, Nefelejts, Mayerl.)

Ára 20.— Korona.

Gyöngyszemek a talmudból és a midrásból

Írja: Szabolcsi Lajos

József arra kérte utolsó lehelletével testvéreit, hogy majdan vigyék el hült tetemét Egyiptomból.

Miért nem akart Egyiptomban pihenni az ország alkirálya?

Mert attól félt, hogy egykor tán zsidóüldözés támad és tudta, hogy akkor a halott zsidóknak sincs kegyelem.

Attól félt, hogy egy ilyen alkalommal kiássák a csontjait és úgy bánnak vele, mintha élő zsidóval lenne dolguk...

(Hasonló aggodalom, minő egykor Józsefet eltöltötte, később is sok zsidó férfiban lakozott. Rabbi József ben Kiszma, a tiberiási zsidó akadémia mestere, ki az első század szörnyű üldözései között élt, szintén ilyenformát sejtethet, mikor meghagyta tanítványainak: *Heemiku esz aróni*... „Mélyre, mélyre temessétek le az én koporsómat.” Perzsa és római hadseregeket és hóhérokat sejtett utolsó lázalmában a zsidó mester és félt, hogy azok felzavarják végső nyugalomát.

A spanyol inkvizíció, melyet ujabban nálunk rendkívül szeretnek dicsérni, azután intézményesen szabályozta a halott zsidók megbüntetését. Kimondotta Toledóban, 1485. év május havában, hogy a zsidógyanus marannusok holttesteit kiásandók a temetőkből és máglyán nyilvánosan elégetendők. Don Vasco Ramirez, talavérai fődékan és Perodiás kanonok, az inkvizíciós vértörvényszék elnökei hamarosan meg is kezdték a halott zsidók elégetését. Egy napon (augusztus 20-án) több mint száz halott marannus csontjait ásták ki a temetőből és elégették el. Gaspere de Cruz nevű marannus csontjait kiásatták a toulousi temetőből és máglyára rakták. Ugyanezt tették Violanda asszonnyal, Caballeria spanyol miniszter nagynőjével, kinek csontjait visszaeső eretnokség címe alatt kiásatta Torquemada Péter és máglyán elégettette. Ugyancsak vádat emelt Torquemada a híres Davilla és Aranda spanyol püspökök szülei ellen, azzal, hogy az ő nagyszüleik: zsidók voltak és kérte a király ő felségét, ássa ki ez eretnekek ötven év óta porladó csontjait a madridi temetőből és gyujtasson alájuk.

Még egy homályos adat az inkvizíció korából:

1807-ben egy francia utazó, Grasset de Saint Sauveur, ur a baléari szigeteken tartózkodott. Mallorca szigetén, Palma városában, hol annak idején a spanyol inkvizíció több száz zsidót és marannust elégett el. A gyanútan utazó a dominikánusok kolostorában sétált. Egyszerre rettentő festményeket pillant meg a falon. A festmények máglyákat ábrázoltak, amelyeken zsidók vonaglottak.

A festmények alatt emberi csontokból készült kereszteteket látott a rémült utazó és a dominikánus atya, ki őt kalauzolta, szeliden magyarázta, hogy ezek a jelek zsidók csontjaiból készültek. A csontokat a temetőkből ásták ki.

A kiásottak unokái — teszi hozzá az utazó — még akkor is a szigeten éltek és hiába könyörögtek, hogy a „szégyenteljes és szomorú emlékeket” semmisítsék meg... Ez 1807-ben történt.

Ami azt mutatja, hogy az elhalt zsidók csontjai még a XIX. században sem voltak biztonságban.)

*

A halott nem viszonzhat többé sem jót, sem rosszat.

Az igazi gaztett ezért az, melyet halottal szemben követnek el, ki nem állhat bosszút. És az igazi jótett ezért az, melyet halottal visznek véghez. Mert a halott nem hálás és nem viszonzhatja a jót.

(Éppen azért, mert a halottal való foglalkozás önzetlen munka, mely hálára igényt nem tarthat, éppen ezért elakított a zsidóság már évezredekkel ezelőtt olyan testületeket, melyek a holtak eltakarításával foglalatoskodtak. Mert a zsidóság mindenben önző és a hasznot keresi. Schol, a világ egyetlen népénél, egyetlen törzsénél

vagy fajánál sem találkozunk ezzel: az élők összeállanak, hogy a szegény halottaknak önzetlenül gondozói és eltakarítói legyenek. Ilyet csak a zsidóság produkált, produkált pedig a fent citált elv alapján, produkált azért, mert ez az igazi jótett, a tiszta szeretet.

Mint olvasóim tudják, azok a szent testületek, melyek a halotti gondozással foglalkoznak, a Chaburo Kadiso, a „szent szövetség” (mai nyelven chevra kadisa) nevét viselik. Ezek a chaburók először a babilóniai zsidó-telepeken és városokban tűnnek fel két évezred előtt. Daroma városa az első, ahol Rav Hamnuna, a vándor zsidó mester ilyen halottakkal foglalkozó zsidó testületet talált. A nemes szokást azután elvitték magukkal Nyugatra a szétszóródó zsidó családok és talán nem érdektelen adat, hogy az első olyan chevra kadisát, mely kormányengedéllyel működött, a nagy Rabbi Löw, a prágai szent mester alapította és szervezte 1564-ben. Minthogy a prágai chevra kadisa volt az első Közép-Európában, mely nyilvánosan is működhetett, az ő szabályait és szokásait vette át a nyugaton élő zsidóság legtöbb szentegylete. Sőt egy cseh szó is belekerült a zsidó népeletbe a prágai chevra-alapszabályok nyomán. Ez a szó: Mladsi, ami fiatalat jelent. A chevra ifjú és gyermek-tagjait, ma is, Európaszerte, zsidó népnyelven m'lats-nak nevezik, ami mladsi-nak elrontott alakja.)

Van-e szebb ajánlás, mint az ilyen: „ez az ember jó családból való”?

Bizony van ennél is szebb ajánlás. Ilyen: „ez az ember dolgozik”.

(Az eredeti szövegben: „Zechusz melocho ómedesz demokóm seén jechólo zechusz ovosz ládmód.” Tanchuma midrásában, Vajécé szidrájához.

Ez az a Kmoskó-féle, munkától irtózó zsidóság. A munka nálunk több, mint a születés. Hol mutatnék hasonló demokráciát?)

*

Nem a zsidóké az érdem, hogy ők fenntartják és megőrzik a feledéstől a Tórát és a bibliát. Az érdem a Tóráé, mely fenntartja és nem engedi elsülyedni a zsidóságot.

*

Nem a rózsát és nem a liliomot választotta ki az Ur, hogy benne megnyilatkozzon. Hanem minden növények legszerényebbjében, a csipkebokorban lán-golt fel az ő Világossága, midőn Mózeshez szólt.

És nem jeges hegycsucson jelent meg, midőn népét kiválasztotta. Hanem a szerény és kicsiny Szináj hegyén bocsátkozott le és ott nyilatkozott meg Izráelnek.

Mert az Ur a szerénységet kedveli és nem a gőgöt. Hárszor láttok hatalmas, megtermett embereket tudatlanul és ostobán. És láttok kis, pupos tudósokat, kikben él az isteni örök bölcsesség szikrája.

*

Zsidó vezérek! A zsidóság nevében akartok felépni és beszélni?

Akkor cselekedjétek úgy, mint Gebiha ben Pesziszah cselekedett Nagy Sándor előtt. Világhódító Nagy Sándor előtt az egyiptomi pogányok perbe fogták a zsidóságot. A zsidók bölcssei összeültek: ki szálljon szembe a pogánnyal? És ekkor előlépett az okos, kicsiny, torz alkatu Gebiha ben Pesziszah és így szólt:

Engedjétek, hogy én szembeszálljak a zsidóság ellenségeivel. Ha legyőznek engem: mondjátok, hogy csak egy közönséges zsidót győztek le, kit nem is tartunk vezetőknek. De, ha győznék, mondjátok azt, hogy nem véges emberi agy győzött, hanem győzött a pogányon Mózes örök tórája és bölcsesége.

Szólt, ment és legyőzte nehéz szóharcban a vándor pogányokat...

(A zsidó vezérek, kiket érdekel, elolvashatják Szan-hedrin traktátusának 91/a. oldalán.)

*

— Arcátlan zsidó! — panaszkodott Rufus egy barátjának. — Ma vissza akart ütni, mikor ráütöttem!

— De hiszen csak visszaadta volna, amit tőled kapott, — vélekedett a másik római.

— Az ám! De a zsidók kiválasztott szent nép, papok nemzetsége, kiknek vallása a felebaráti szeretetet hirdeti. Hogy mernék ők kezét emelni valakire, mikor az ilyesmi csak nekünk rómaiaknak szabad!

*

Párbeszéd egy pogány és Rabbi között.

Pogány: A zsidó örökké lőt-fut nyereség után, örökké kereseten jár az esze. Mi naponta három órát töltünk a fórumon, vagy boltjainkban. A zsidónak a nappal nem is elég, neki az éjszaka is kell, hogy minél többet keressen.

Rabbi: Ó, mi nyerészkedő, kereset után lihegő zsidók! Hallottát-e már valamit a *sabosz*-ról? Tudd meg, hogy amit nem tett meg egy nép sem, mi kitépünk egy napot a hétből és azon pihenünk, imádkozunk, ábrándozunk, nem mozdulunk ki otthonunkból. Mi, az önzők, a nyerészkedők, a keresők, mi odaadunk egy napot minden hetünkben a mi Istenünknek...

*

A Koldusnak nem nyitod ki délbén. Majd kinyitod éjfélkor az orvosnak.

Éjféle gyűlés

cimmel lapunkban megjelent költemény alkalmából Gáspár Fülöp székesfővárosi törvényhatósági bizottsági tag a következő levelet intézte a szerzőhöz, Szabolcsi Lajoshoz:

Drága Barátom!

A fájdalom kifejezőire most nagy idők járnak. Te ebben nemesen és hűségesen részt veszel.

Szürkülő fejjel könnyezni, ezt igazán súlyos fájdalmak váltják csak ki az emberből. Az „Éjféle gyűlés”-sel szaporítottad e könnyeket.

Az én vérem is ott pihen Szibéria átkos földjében, fiatalon, egy golyóval a homlokában, mert szerette forrón magyar hazáját, ezt nem is titkolta és ezért a esések golyóval fizettek neki és tizenegy bajtársának.

Kimaradását az „Éjféle gyűlésből” én mentem ki és jelentkezem helyette.

A mi vigaszunk csak egy, és az, hogy fiatal életét azért a hazáért áldozta fel, melyet velünk egyformán szeretett.

Soha nem muló fájdalmunk az ő martíromsága. Helyette néhány könnyet akarok letörölni és ezért elküldtem Neked mai postával 2000 koronát, személyesen add oda 1—2 olyan szegény anyának, akinek elesett az útra, vagy gyermeke hazájáért és akinek sokkal több a könnye, mint a kenye.

Isten áldjon meg, szerető hived

Gáspár Fülöp.

Cegléd

Hihetetlen szenzációról számolhatunk be olvasóinknak! Kepler, Newton és Galilei nem bitorolhatják immár azt a trónt, amely csak a legnagyobbakat illeti meg a tudományban, Einstein elmélete lényegtelen csekélységgé törpült ama felfedezés mellett, amelyről hirt kaptunk és amely az új gravitáció érvényesülését állapítja meg, egy eddig ismeretlen mozgató erőt, amely a testek helyváltoztatásának egészen új lehetőségeit tárja fel véges tudásunk előtt. Az erő megfigyelésének érdeme, kedvenc városom: Cegléd képviselőtestületé és a szenzációs tudományos felfedezést a képviselőtestület 1921 március hó 9-án tartott közgyűlésének jegyzőkönyve tartalmazza 1884—1921. iktató szám alatt. Newton egy alma leesté vezette rá a gravitáció érvényesülésének a felismerésére. A ceglédiek a zsidó piaci árusok megfigyelése közben ismerték fel azt az erőt, amely világnézetünket alighanem meg fogja dönteni. Megirtuk, hogy a ceglédi képviselőtestület a zsidó árusokat kikergette a piacról és sokgyerekes szegény, özvegyasszonyokat, hadi rokkantakat fosztott meg kenyerüktől. Most tudósításunkat helyesbiteni vagyunk kénytelenek. A zsidó piaci árusokat nem a ceglédi képviselőtestület üldözte ki a piacról a zsinagóga előtti kis térre. Fel van derítve, hogyan kerültek az illetők oda. A ceglédi képviselőtestületi közgyűlés véghatározata minden kétséget kizáróan megállapítja ezt, s ha nem a huszadik században élnénk, bátran beszélhetnénk csodáról is. Ceglédén ugyanis az történt, hogy a piacon — miként a véghatározat mondja — egyesek folytonos lármá, zívaj és csaknem tettlegességre kerülő veszekedés és perlekedés közben helyükről „önkéntesen elveszekedték magukat”. Addig-addig folyt ez az önkényes elveszekedés, amíg az illetők a piacról a zsinagógáig nem jutottak. A helyváltoztatásnak ezt a módját eddig nem ismertük. A ceglédi ébredő képviselőtestület azonban még idejében megismertetett vele. A szén kilogyófélben van Magyarországon. Készleteink ötven év múlva kimerülnek. Ez azonban most már nem aggaszt bennünket. Marad még energia, amely vasutainkat, hajóinkat, gyárainkat meg fogja menteni a mozdulatlanságtól. Kihhasználásának módja még rejtély. De ha husz zsidó piaci árusnak sikerült önkényesen elveszekednie magát a ceglédi piactól a zsinagógáig, nem kétkedünk benne, hogy idővel a keleti expressznek is sikerülni fog önkényesen elveszekednie magát Páristól Konstantinápolyig.

Szefira

Megint egy új nap, megint új keréknyom
az idő örök sáros útjain
és új a nap megint és új a kin,
mely sóhaj-úton boldog ég felé von.
Örök harcoknak harsondi fújnak
és hangszerén bús jajt visít a szél,
a nap leszáll s megint csak újra kél,
megint egy új nap, jaj, megint egy új nap!

Mint dús kalásszal szentélyben a főpap,
napot számlált és annak dőlt, dőlt,
én bánat rabja, könnyre kárhozott,
könnyel köszöntlek, tavasz, éltető nap.
Öröm araja, tavasz, így köszöntlek,
én megfürösztöm könny taván dalom,
és rám zuhan a méla fájdalom,
míg fényét hinted sugaras örömek.

Óh, hány tavasz ölében állt a bánat
és hány tavaszra buggyant drága vér,
a borzalmaknak minden gyásza él
szivemben, melyből vér párdja árad.
Hány embert ölt meg tündöklő tavaszban
pogrom és járvány, gyilkos söpredék,
óh, a középkor oly komor, setét
s most is tavasz van, jaj, most is tavasz van,

Hiába hint le fényt a nap szivemnek,
oly őszi és borongó életem,
napok szaladnak folyton, végtelen,
új nap hasad és új kínok születnek.
Halandó testek halkan porba hullnak,
halott kövekre új élet tapad
és számláljuk a szörnyű napokat:
megint egy új nap, jaj, megint egy új nap!

Bródy László

Andrássy, a forradalmár...

Zsidó ujságok, kis krajcáros kolportázslapok főrlék össze Magyarország ezeréves alkotmányát. Rikancsok és zsidó ujságírók készítettek elő a hangulatot ahhoz, hogy Tisza István gróf, a magyar nagyhatalmi politika leghatalmasabb apostola 1918 október 31-én gyilkosság áldozatává legyen. Ezen a történelmi hazugságon épül fel az az antiszemita politika, mely ma a többségi politikát jelenti Magyarországon és ennek az antiszemita politikának a legfőbb vezére ma: Andrássy Gyula gróf. Az antiszemita demagógia grófi vezérét ma népszerűség és taps kíséri, olyan népszerűség, amely olyankor övezi a történelmi családok fiait és a kilencágu korona viselőjét, ha demokratikus izü és időszerű jelszavakon felépülő politika hirdetését vállalják. Egy demokrata gróf mindig megtagadja a multját. Az elveit felülemeli az egyénisége és társadalmi helyzete által szabott szűk korlátokon. Egy demokrata gróf mindig a történelmi küldetés látszatát hordja magán. A nép szava látszik felhangzani előkelő és csiszolt mondataiban, sima és diplomatikus szófüzéseiiben. Andrássy Gyulában a nép bizonyos rétegei ma a vezérüket látják s az aggróf elégtlenül sütkérezhet a népszerűség kellemes sugaraiban. A hódolói talán elfelejtették, de ő maga visszaemlékezhetik rá, hiszen alig néhány éve, amikor legutoljára volt ilyen népszerű az ünnepeelt pártvezér. Akkor is demokrata volt a nemes gróf. Akkor Tisza István volt a legnagyobb politikai ellenfele és vele csatázott egész ülésükön át a képviselőház ragyogó termében. Tisza halálának politikai megbosszulója akkor Tisza István legkérelmezhetlenebb személyes ellensége volt. A forradalmat lelőző politika vezére abban az időben a legelső képviselő volt, aki a magyar országgyűlésen nyíltan forradalomra izgatott.

1917 február 26-án gróf Andrássy Gyula először fenyegette meg a kormányt azzal, hogy a hazatérő katonák forradalmi utra fognak lépni. Talán profécianak lehetne nevezni Andrássynak ezeket a szavait, ha nem tudnók, hogy csak a kormánynak és az akkori politika legexponáltabb vezérének akart kellemetlenkedni. Exaltáltsággal menthetnók, ha már akkor is nem lett volna olyan ingatag, határozatlan, óvatos és körültekintő, hogy a fenyegetéshez rögtön hozzá nem tette volna: „Nem én csinálom.” Doktornernek mondhatnók, ha a történelmi törvényszerűségek mérlegelése adta volna a szájába ezt a fenyegetést. De egyszerű izgatás volt ebben a fenyegetésben, a fronton álló és pégy esztendő óta szenvedő katonának a figyelmessé létele arra, hogy milyen eszközökkel javíthatja meg a sorsát, ha a háborúból visszatérve üres kezekkel találja magát szemben a bizonytalan jövőt. Izgatás: semmi egyéb. Ugyanigy és ugyanazzal a népszerűséggel izgatott Andrássy 1917-ben forradalomra, amint ma az antiszemitizmusra izgat.

Akik a forradalom felidézőit keresik, azoknak első sorban Andrássy Gyulát kellene felelősségre vonniok. Ő volt az első, aki a forradalom szót a képviselőházban kiejtette. Ő volt az első, aki a katonákat a forradalmi ut lehetőségére figyelmessé tette. Ő volt az, aki grófi nevével ennek a lehetőségnek a történelmi jogszerűség látszatát megadta. Ő volt az, aki a kormány és a politikai hatalom akkori birtokosainak az erejét ezzel a kijelentésével aláasta. Ő helyezte el felülről a forradalom első aknáját. Az ő beszéde nyomán került bele az ujságokba először a katonaság és a forradalom gondolata. Ő volt a magyar forradalom első izgatója.

De felelőssé tehetjük Andrássyt a Tisza István elleni gyűlölködő hangulatért is. Nemcsak a forradalmi gondolat elhíntésével kavarta Andrássy a Tisza elleni gyűlöletet. De Andrássy volt az a politikus, aki a legélesebb gyűlöletet szította Tisza ellen. Ő volt az első, aki hangoztatta, hogy a háborúért Tisza István harcias természetét kell felelőssé tenni. Ő volt az, aki megvádolta Tiszát, hogy piszkos eszközökkel dolgozik. Ő izgatott Tisza ellen a monarchikus politikájáért, élelmzési politikájáért, munkapárti belső politikájáért, háborus külpolitikájáért és a Tisza-féle monarchikus politikával szemben azt a politikát helyeselte, mely végső fokon a nemzetiségek elszakadási törekvéseire vezetett Ausztriában. Nem Fényes László és Kéri Pál, hanem Andrássy hintette el a Tisza személye elleni gyűlölet magvait a magyar közvéleményben. S mindezt a képviselőházban hirdette Andrássy, ahonnan legmesszebb hat el a hang és a legnagyobb rezonanciát váltja ki.

A forradalomra izgató Andrássytól a mai Andrássyig hosszú az út. Ezt a hosszú utat azonban mindig röviden szokták megtenni. A szélsőségek közel állnak egymáshoz: még az ellentétes végtetek is. Az antiszemita Andrássy a destruktív Andrássy megtért bűnös alteregója. Andrássy ma az antiszemita táborában penitenciázik 1917 február 26-áért, a vejeért és Tiszaért. A megbánás dicséretes és sohasem késő. Csak a forma ellen volna kifogásunk. A megtért bűnösnek az utolsó padban a helye. Meghuzódva, a front legszélső szárnyán, közemberi munkát szoktak végezni a megtérők. Nem vezéri hely illeti meg azt, aki négy esztendővel ezelőtt még arra a forradalomra izgatta a fegyverben álló magyar katonát, amelynek a romjain lép fel rendet hirdetőnek és jóvátételt ígérőnek a mai többségi politika.

Dánia

Kopenhága, 1921 április hó.

Utban Amerika felé 12 napig kellett quarantainben (vesztégzárban) Dánia fővárosában, Kopenhágában tartózkodnom. Az időt, mint ujságíró természetesen okosan fel kellett használnom, és mivel Magyarországon a legégetőbb és legsürgősebb probléma a zsidókérdés, — nem ártallottam Dánia fővárosához menni és őt a dán zsidók helyzetéről meginterjúvolni.

Dr. Friediger Mózes, Dánia fővárosi, aki magyarországi, budapesti születésű és legutóbb Oderberg városának volt fővárosa, a következőket volt szíves mondani a dán zsidók helyzetéről:

— Dániában speciális helyzete van a zsidóságnak, amennyiben a zsidó község, illetőleg egyház kommunális berendezésű, quasi állami intézmény, mondhatnám. Az állam törvényei előírják, hogy minden vallásfelekezet köteles papjairól gondoskodni és föléjük egy főpapot megválasztani, aki irányítja az egész egyházat. Még a zsidó főpapra is előírja a tóga viselését egyházi szertartások alkalmával. Az egyházi esküvő elég, olyan, mint a polgári. Csak különböző vallásfelekezetűek esküsznek állami hatóság előtt. Az egyház papjai állami funkcionáriusok, állami anyakönyveket vezetnek, esketnek, csak fizetésüket az egyházaktól huzzák. A főpapot megválasztása után királyi kinevezés erősíti meg állásában. Engem is Dánia fővárosiává X. Krisztián dán király nevezett ki. 11 hónapja vagyok ebben a méltóságban, 9 hónap alatt megtanultam a dán nyelvet és azután meghívást kaptam a királyhoz, aki, miután meggyőződött, hogy tökéletesen bírom az ország nyelvét, kinevezett. Kihallgatásom alkalmából érdeklődött a király a magyarországi zsidók helyzetéről is, mivel elmondtam, hogy magyar születésű vagyok. Tehát csak 2 hónapja vagyok tulajdonképpen főpapja az országnak, akit püspöki cím-

és ornátus illet meg. Kihallgatásomhoz is püspöki (a református püspökéhez hasonló) ornátusban jelentem meg a király előtt, akinek *Carl H. Melchior*, a zsidó hitközség elnöke mutatott be és vezetett be. Melchior egyébként egy nagy kopenhágai exportház főnöke, aki vitorlahajóverseny alkalmával, amelyben maga a király is részt vett, az első díjat nyerte a királytól.

Bár a zsidó hagyomány szerint csak a zsidó flu köteles 13 éves korban bár micven átesni, a dán zsidóságban, mely ezt a szokást szívesen gyakorolja, mivel ez évtizedek óta már itt szokássá is vált és mivel mindig alkalmazkodott az állam törvényeihez, a konfirmáció a leányokra éppen úgy érvényes, mint a fiukra. A konfirmáció tényéről minden felekezet papja, éppen úgy én is, hiteles könyveket, éppen úgy a születésekről anyakönyvi kivonatokat vezetünk, melyek pontos számmal és adatokkal vannak felszerelve.

Házasulandók részére, ha elveszett a konfirmációról szóló bizonyítvány, másolatot adunk ki. Ennek az állami berendezkedésnek alávetette magát az Oroszországból ezidőszerint bevándorolt sok orosz és más igen konzervatív zsidó is. Tehát mondhatjuk, hogy Dániában teljes egyenjoguságban él a zsidóság és antiszemitizmusról szó sem lehet. A zsidók a legelőkelőbb pozíciókat töltötték be és töltik jelenleg is be. Sokáig volt mostanában Dániának pénzügyminisztère zsidó: *Edward Brandes*, *Brandes György* világhírű író fivére, Dánia legnagyobb pénzügyi szaktekintélye *M. R. Glückstadt*, a dániai Landsmann-banke vezérigazgatója, akit a nemzetek ligája hívott meg Párisba és New-Yorkba, hogy részt vegyen azokon a tárgyalásokon, amelyek hivatva vannak a legyőzött országok pénzügyeit rendezni. Ausztriát mint csődtömeget a nemzetek ligája veszi át teljesen és a tömeggondnokságot három tagból álló bizottság igazgatja, melynek tagjai: *M. R. Glückstadt*, zsidó dán bankár, *J. Avanol* francia pénzügyi szakértő és *Sir Drummond Fraser*, az elnöke is egyuttal *Glückstadt*. — Az állam hivatalaiban sokkal több a zsidó, mint más államokban. Dánia fejlett kereskedelmét, nagy export- és importját

zsidóknak köszönheti, a legnagyobb exportház tulajdonosai vagy vezetői zsidók. Mind a legjobb egyetértésben élnek a más felekezetekhez tartozókkal.

Ezeket mondotta az Egyenlőség részére *Prof. D. Simonsen* tudós főrabbi utóda, *dr. Friediger Mózes*, Dánia királyi főrabbiája. *Szerényi Simon*.

HIREK

Mindazon igen tisztelt vidéki előfizetőinket, akiknek előfizetése a múlt hó végén vagy előbb lejárt, tisztelettel kérjük, hogy a laphoz mellékelt postautalvány után az előfizetést minél előbb megújítani sziveskedjenek, nehogy lapunk szétküldésében fennakadás legyen.

— **Löv Immanuel ünneplése Szegeden.** Csütörtökön, lagbeomer örömnepén, a szegedi templomudvarban a zsidó gyermekkert gyermekünnepélyt rendezett. Ezen váratlanul megjelent **Löv Immanuel** dr. szegedi főrabbi is, akinek ez volt első nyilvános megjelenése póre óta. Az ősz mestert és lelki vezért szünni nem akaró eljenzés és könnyes szeretet köszöntötte. A gyermekek elvonultak előtte, kezeit csókolták, a felnőttek virággal halmozták el és az egész megjelent zsidó közönség belső, megható szeretettel ünnepelte és vette körül a vértanu-papot.

— **A hitközség választmányi ülése.** A pesti izraelita hitközség választmánya szerdán délután öt órakor **Székel** Ferenc elnökle alatt megtartotta választmányi ülését. *Dr. Gábor Gyula* főtitkár előterjesztette jelentését, majd a zárszámadásokra és a költségvetésre került a sor, amelyet az Egyenlőség már részletesen ismertetett. Az olvasóink előtt ismert rabbinatusi szabályzat elfogadása után elhatározták, hogy az Aréna-uti templom bővítése

AZ EGYENLŐSÉG KÉPES FOLYÓIRAT HARMADIK SZÁMÁNAK

1921. ÁPRILIS-MÁJUSI KÖTET. MEGJELENIK JÚNIUS 6-IKÁN

TARTALOMJEGYZÉKE

IRODALMI RÉSZ

VENETIANER Lajos: A zsidógyűlölet végső okai Magyarországon
MACAULAY T. B.: A zsidók emancipációja. (A világhírű beszéd első teljes magyar megjelenése)
Maurice BARRÉS (Páris): A toledói ghetto titka
MARCZALI Henrik: A zsidókérdés a bécsi kongresszuson
WEISZ Miksa: Középkori zsidó kódex-illusztrációk
MIKSZÁTH Kálmán: Az apró füvek (Novella)
SZABOLCSI Lajos: Asmodaj (Verses dráma)

FIGYELŐ

I. POLITIKA

BLAU Lajos: Napoleon és a zsidók
KÁCSER Romulusz: Reinach József halála

II. IRODALOM

TUROCZI József: Az új Heine
TUROCZI József: Három könyv kritikája (Alexander Shakespeare, Sebestyén: Shakespeare és az angol renaissance, Radó: A magyar rím)

III. TUDOMÁNY

CZUKOR Károly: Einstein és a relativitás elmélete
SCHÜBER Máttyás: Macaulay és kora

IV. MŰVÉSZET

BALLAGI Ernő: Zsidó művészek kiállítása a Demokrata-körben
IVÁN Ede: Kaufmann Izidor, az osztrák zsidó festő
FÜREDI Gusztáv: Meyerbeer és hatása a 19. század operájára
FODOR Gyula: A Lehner — Smilovits — vonós-négyes
ERŐDI Jenő: Történelmi jegyzetek

KIS REGÉNY

AZ EZEREGYEJSZAKÁBÓL: Csodálatos utazás Salamon király kincseihez (Első magyar megjelenése)

ILLUSZTRÁCIÓK

REMBRANDT: Gyászoló zsidó a romok között (Cimkép)
MAGYAR-MANNHEIMER: Gusztáv: Tavasz a hegyek alatt
KATONA Nándor: Dunai kőd
GRECO: A főinkvizitor
Részletek a toledói Sancta Maria la Blanca zsinagógából
Faldisz: A toledói Transito-zsinagógából
Greeco: Háza a toledói ghetóban
TIZENEGY OLDAL EGY 13. SZÁZADBELI KAUFMANN-KÓDEXBŐL (A.M. Tud. Akadémia tulajdona. Az Egyenlőség eredeti felvételei)

RÓNA József: Saul és Dávid (Bronz)
RÓNA József: Debóra dala éneke (Bronz)
BECK O. Fülöp: Bronzlovas
GEDŐ Lipót: Onarkép
FÁBRI Ricsó: Havas tetők
BARTA Ernő: Vázsonyi (Kőrajz)
BARTA Ernő: Ady (Kőrajz)
WIDDER Félix: Jesiva
WIDDER Félix: Zsidó templom
WIDDER Félix: Olasz tengerpart
LAKOS Alfréd: Öreg zsidó
LAKOS Alfréd: Zsidó fej
SUREDA: Marokkói zsidók (Az 1921. párisi szalonból)
KAUFMANN Izidor: Zsidó életképek: Sátoros-ünnep. Levél. Leckeóra. Sakkozók

ARCKÉPEK

Macaulay Einstein Heine Meyerbeer
Reinach József Kaufmann Izidor Sebestyén Károly
A Lehner — Smilovits vonós-négyes

Három iniciále-illusztráció az Ezeregyéjszaka meséjéhez

AZ ALBUM ÁRA 30 KORONA

Híjából telket vásárolnak. Az indítványok során So-
nogyi Viktor a beszerzési csoportról és a képviselőtestü-
let tagoknak adókivetési felelősségi jogáról, Sebők
Dezső dr. pedig a hitközség által kibocsátandó tíz milliós
kötvénykölcsönről és a Haller-féle felvételi vizsga ügyé-
ről nyújtottak be indítványt. A közgyűlésre jövő szá-
munkban visszatérünk.

— Éheznek a zsidó internáltak. A zalaegerszegi in-
ternált táborban, amelynek szomorú állapotairól annyi
szó esett a nemzetgyűlésen is, nagyon sok zsidó ember
szenvet. Internáltságukat fájdalmasabbá teszi, hogy nem
ludnak megfelelő élelemhez jutni. A szegény, éhező in-
ternáltak érdekében meg kell mozdulnia a zsidóságnak,
össze kell adni az élelmezésükhöz szükséges pénzt. Ado-
mányok Deutsch Hermannhoz, Zalavármegye tör-
vényhatósági bizottsági tagjához, Zalaegerszegre, vagy
az Egyenlőséghez küldhetők.

— Östreicher Miklós temetése. Gyöngyösön vakmerő
rablótámadásnak esett áldozatul Östreicher Miklós
földbirtokos. A fegyveres, álarcos rablógyilkosokról
pontos személyleírást adtak, de a hatóságok még nem
tudták elfogni őket. A szerencsétlen áldozatot, aki fiatal
hitvest és két csöpp gyermeket hagyott hátra, május hó
22-én temették a város közönségének óriási részvéte
mellett. Feigl L. H. főrabbi megindító beszéde után a
temetőben Vargha Tivadar bucsuztatta az elhunytat
az Agrárbank igazgatósága nevében, Elek József pe-
dig iskola- és kortársai nevében. Fischer Henrik fő-
kantor és az Izr. Ifjúsági Énekkar művészi nivóju ének-
számai mély hatással voltak a gyászoló gyülekezetre.
A család több nagyobb jótékony alapítványt létesített
az elhalt emlékére. Az elhunytban Östreicher
Dezső, a gyöngyösi hitközségi képviselőtestület tagja és
a Bikur Cholim-egylet alelnöke, lát gyászolja.

Az Amerikai Vöröskereszt Egylet budapesti fő-
megbizottjának, Pedlow kapitánynak jóakarataiból a
VII. kerületi zsidó nőegylet vasárnap 330 gyermeket
ruházott fel tetőtől-talpig. A fáradhatatlan tevékeny-
ségével városszerte feltűnést keltő nőegyletnek a buz-
góságában és áldozatkészségében felülmulhatatlan
jótékony asszony, Havas Miksa udvari tanácsos fe-
lesége eszközölte ki az Amerikai Vöröskeresztnek a
ruhára való anyagot. Keresztöltéses zacskókat, az
Amerikai Vöröskeresztnek szánt színes kartonból ké-
szült párnahuzatokat kaptak és a VII. kerületi nő-
egylet buzgó és fáradhatatlan hölgyei a kis
zacskókat és párnahuzatokat szétbontották, össze-

Budapest, X. kerület. Nagyságos szerkesztő ur! Szívnk benső
parancsának engedelmeskedünk, midőn Szerkesztő Urat azért keressük
fel, hogy ahhoz a hervadhatatlan koszorúhoz, melyet a tisztviselők és
hódolók beláthatatlan táborra az Egyenlőség zászlójára negyvenéves pá-
lyafutása emlékére tűz, szeretetünk virágát mi is odanyújtuk. Az örök-
becsű tanításokból minden alkalommal buzdítást merítünk eszményi cél-
jaink mennél sikeresebb megvalósítására. Adjon Önnek a mennyel Gond-
viselés erőit és kitartást, hogy a felekezetiért és az igazságért vívott
heroikus küzdelmet felejtethetetlen édesatyja szellemében dicsőségesen
végigharcolhassa. Kiváló tisztelettel, Budapest, X. ker. jótékony nőegy-
let, 1921. máj. 18. Özv. Friedmann Vilmosné elnöknő, Kardos Samu titkár.

Vacsora. Az „Egyenlőség” tekintetes szerkesztőségének Budapest.
Drömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy mi is szerencsekívánataink-
nak adjunk kifejezést a vecsési Izr. hitközség nevében az Egyenlőség
negyvenéves jubileuma idején. Röviden csupán annyit óhajtunk kifeje-
zésre juttatni, hogy mint az igazság előharcosának áldásos és eredmé-
nyes munkálkodást kívánunk a jövőben. Hitrokon! üdvözléssel, Vecsésen,
1921. május 2. Herbacek Vilmos hitk. elnök, Freyer Armin jegyző.

Nagyságos dr. Szabolcsi Lajos urnak, az „Egyenlőség” szer-
kesztőjének, Budapest. Az „Egyenlőség” 40 éves jubileuma alkalmá-
ból a nagykörű Izr. hitközség újonnan alakult képviselőtestülete örö-
mmel ragadja meg az alkalmat, hogy az „Egyenlőség” szerkesztőségét és
munkatársait meleg szeretettel üdvözölje. Negyven év óta vívja az
„Egyenlőség” nehéz harcát és e hosszú harci alatt elszánt bátorsága és
kitartása nemhogy ellankadt volna, de még inkább megnövekedett és
megerősödött. Negyven év óta plántálja az „Egyenlőség” a lelkebe a
zsidó vallás és erkölcs magaslatos eszméit, kutatja ki és teszi közkinca-
sú a vallásos tudomány és irodalom rejtett gyöngyeit és emellett min-
den eszközzel ápolja és szilárdítja a zsidó szívekben a házaságot, a ma-
gyarságot, a magyar háza iránti tántoríthatatlan hűség érzését. Vallásunk
iránti szeretettől és felkeseredéstől áthatva, a nagykörű Izr. hitközség
képviselőtestülete határozatából és megbízásából kifejezőleg igaz szív-
vel üdvözlöm az „Egyenlőség”-et negyven év fennállása alkalmából és
bízom benne, hogy az Izr. a fennmaradó szerkesztő urnak és
munkatársainak továbbra is erőit, kitartását és küzdelmire
bízom benne, hogy a szerkesztő urnak hitrokon! üdvözléssel üg-
tels hívt: dr. Szabolcsi Lajos, hitk. elnök.

varrták és ebből készítették el a 330 gyermek ruháit. A
fáradhatatlan munkában előljárt buzgóságával és
áldozatkészségével Grünfeld Miksané az egyesület el-
nöknője, továbbá Grünfeld Ignácné a ruhabizottság
lelkes vezetője. A nőegylet vezetősége azonban nem
elégedett meg azzal, hogy alsó és felső ruhát szerzett
védenecinek, hanem kérésével újpesti Wolfner Tivadar
báró és Mautner Zoltán börgyárosokhoz fordult,
akiknek nagylelkűsége a szükséges bóranyaghoz jut-
tatta az egyesületet.

Vasárnap bensőséges ünnep keretében történt a
felruházás. Az ünnepen megjelent a nőegylet majd
valamennyi tagja, továbbá Havas Miksa udvari taná-
csos és felesége, Bleuer Mór tüzérezredes és felesége,
Tamási Varga Mór őrnagy, Hevesi Simon doktorné
és sokan mások. Tizenegy órakor megérkezett az Izr.
Kézműves Egylet nemzeti fobogókkal feldíszített
Damjanich-utcai házába Pedlow kapitány Mrs.
Singer amerikai vöröskereszt hölgy társaságában,
akiket a gyermekek háromszoros hipp-hipp hurrával
fogadtak. Dr. Schwarcz Vilmosné angolnyelven üd-
vözölte a nemesszívű adakozókat, majd két gyermek
mondott köszönetet. A Himnusz elénekzése után a
gyermekek a kertbe vonultak, ahol fényképfelvétele-
ket készítettek róluk.

— A Chevra Kadisa új előjárói. Az évek során a
pesti Chevra Kadisanál megüresedett előjárói tiszteket
most töltik majd be. Előjáróknak Arányi Ignác ki-
rályi tanácsost, Breitner Lipót kereskedőt, fővárosi
bizottsági tagot, Jánosi Engel Gyula udvari tanácsost
és Fleischmann Sándor gyárost fogják jelölni. A
Chevra Kadisa régi előjárói közül Brody József és
Kramer Miksa vannak tisztükben. A Szentegylet el-
nöki állásával Adler Gyula ügyvezető alelnököt ru-
házzák föl. A közgyűlés június 5-ikén délelőtt 10 óra-
kor lesz.

— Lagbeomer-ünnepély Rákosszentmihályon. A rákosszentmihályi
Izr. hitközség május 26-án lagbeomer-ünnepélyt rendezett az iskolás-
gyermekek részére. A sikerült majálison Fogel hitoktató tartott ma-
gyarázatot az örömnapi jelentőségéről, utána pedig a nőegylet látta ven-
dégül a gyermekcsereget. A nőegylet egyes tagjai tejjel, vajjal, süte-
ménnyel és egyéb természetbeli adománnyal járultak hozzá az ovszonná-
hoz, amelyet a legvidámabb hangulatban fogyasztott el a jelenvolt het-
ven tanuló. A felejthetetlen ünnepély rendezése körül Grünwald Ber-
nátne, nőegyleti elnöknő buzgólkodott páratlan lelkesedéssel.

— A hitélet Kecskeméten. A kecskeméti aut. orth.
izr. hitközségnél fennállása óta a hitélet buzgón erősödik.
A hitközség minden egyes tagja iparkodik azt úgy anya-
gilag, mint erkölcsileg hazafias szellemben fejleszteni.
Ezt a buzgóságot az ifjúság is magáévá tette és Ru-
binstein József főrabbi indítványára Tiferesz bachu-
rim-egyesületet szervezett, melynek alakuló gyűlése ápr.
30-án volt. Ezen a gyűlésen az orth. ifjúság teljes

MAGYAR
VACUUM CLEANER
(Vakum Kléner) Garde Meuble
V., Vilegrádi-utca 62. sz.

SZÖNYEGEK
függönyök, szőrmék
NYÁRI GONDOZÁSÁT
javítását, mosását vállalja.
Telefon: 47-57, 47-26.

számban jelent meg, azonkívül a hitközség tagjainak tulajdonképpeni része. A gyűlésen Singer Mór az egyesület fontosságát vázolta, rámutatott annak nemes céljaira és a valláshoz való hű ragaszkodást és annak hű istápolását az ifjúság kötelességévé tette. A tisztikarba elnökül Adler Aladárt, jegyzőül Davidovics Lajost, pénztárosul Iczkovic Ignácot, díszelnökül Kecskeméti Izidort, a hitközség elnökét választották meg. Az egyesület célja: minden reggel és este ifjúsági istentisztelet tartása, azonkívül minden délután tanulmányi órák vannak, amikor Rubinstein József főrabbi a bibliai és a héber nyelvből előadásokat tart.

— **Béke a budai zsidó hitközségben.** A sokat hányatt budai hitközség, melynek szomorú belső küzdelmeiről mi is megemlékeztünk, végre révbe jutott és olyan kiváló elnököt kapott, akinek egyénisége biztosíték arra nézve, hogy a hitközség belső békeje most már meg fog erősödni. A hitközség vasárnapi közgyűlésén egyhangúlag elnökké választották Baracs Károly dr. udv. tan. vasutigazgatót, Löw Lipót unokáját, dr. Baracs Marcell fivérét. Baróti Samu, az eddigi kiváló alelnök üdvözölte a hitközség új vezérét és átadta neki a hitközség vezetését; majd Kiss Arnold dr. főrabbi a hitközség nevében és Lasz Samu dr. gimnáziumi igazgató üdvözölte Baracsot, ki erre magasröptű beszédében az egység és a komoly együttműködés programját tűzte ki a hitközség céljává. A pesti hitközséggel való fúzió kérdésében a Strausz Adolf „körelnöksége” alatt hozott határozatot megsemmisítették, illetve megbízták a fúziós bizottságot azzal, hogy tárgyalásait tovább folytassa, valamint a fenyegető párt-harcokra való tekintettel és a hitközségi béke érdekében elhatározták, hogy a fúzió kérdését jövő őszig nem tűzik napirendre. A teljes nyugalommal lefolyt közgyűlés ezek után véget ért.

— **Aranylakodalom.** Megirtuk legutóbbi számunkban, hogy Gál Mór kecskeméti polgár és felesége Hacka Katalin 50 éves házassági évfordulójukat a lipótvárosi zsidó templomban ünnepelték meg f. hó 26-án. A lélekemelő ünnepélyről a napi sajtó is megemlékezett. A lipótvárosi templomot teljesen megtöltötte a hívek sokasága s meghatottan hallgatták az ünnepi zsoltosmák fenséges dallamait, mellyel Doppler főkantor vezetése alatt a templomi énekkar az aranyvölegényt és aranymenyasszonyt mennyezet alá szölitotta. Majd dr. Hevesi Simon főrabbi tartott eszmékben gazdag, a zsidósággal küzdő, magyar hazafiságban megerősített férfiakat s magyar zsidó anyákat méltató gyönyörű beszédet. Felémelte a jubiláns házaspárnak a jótekonyság és a hitélet ápolása körüli érdemeit, különösen kiemelve Gál Mórnak, mint a kecskeméti hitközség előjárójának és a város évtizeden keresztül törvényhatósági bizottsági tagjának érdemeit, melyeket Kecskemét nagyemlékű polgármestere, néhai Kada Elek is méltányolt, állandó barátsággal tüntetve őt ki. A lélekemelő ünnepség a főrabbi áldásával ért véget, mely után mindenki sietett üdvözölni az újonnan megeskett házaspárt és családját.

— **Ezüstlakodalom.** A „Globus” rt.-nak meglepően szíves és fáradhatatlanul munkás igazgatója, Havas Mór és neje, sz. Hirschkovits Teréz, május 31-én ünnepelték házasságuk 25 éves fordulóját, családjuk és barátaik, tisztelőik nagyarányú részvételével. Az igazgatóság, a tisztviselők és a személyzet díszes albummal lepte meg ez alkalommal a jubiláns házaspárt.

— **Köbányán június ötödikén délután kulturatív lesz Kálmán Ödön dr. főrabbi vezetésével. Közreműködnek: Kálmán Ödön, Kiss Arnold, Forgách Rózsi, Bárony Dóra, Szabolcsi Lajos, Zahler Magda, Buttula László, Neumann Elza.**

— **Az Izr. Fiúnevelőintézet internatusi helyeire a jövő tanévre előjegyzési határidő június 30. A júniusban esetleg be nem töltött helyekre beiratkozni csak augusztus 15-től lehet. Hivatalos órák d. u. 2—4-ig. Igazgatóság Budapest, Kossuth Lajos-utca 11.**

— **Alapítvány Steinherz Jakab emlékére.** Néhai dr. Steinherz Jakabnak, a székesfehérvári tudós főrabbinak emlékére a székesfehérvári zsidó hitközség 5000 K alapítványt tett a hitközség Talmud-Tóra intézeténél, elismerésül ama kulturális érdemeknek, amelyeket az elhunyt a székesfehérvári zsidóság vallási életének fellendítése

körül szerzett. Dr. Fischer Gyula pesti főrabbi ehhez az alapítványhoz csatolta a gyászbeszédért kapott tiszteletdíjat is.

— **Garden Party.** A VII. kerületi zsidó leányegylet a VII. ker. nőegylet és ifjak csoportja támogatásával — június hó 7-én, kedden d. u. 5 órakor az Erzsébetvárosi Kaszinó gyönyörű nyári helyiségében (Városligeti fasor 8.) nagyszabású jótékonycélu kerti ünnepélyt rendezt meg, meghívott vendégeinek. Plein air színpadon leszárt babaszínház, majd fővárosi ismert nevű művészek: Forgách Rózsi, Elek Annai, Zahler Magda, Gellért Lajos, Sárossy Mihály, Dezsőffy László fogják művészetükkkel a közönséget gyönyörködtetni. Buffet, cukrász-sátor lesz és még számos változatos produkció, melyet a leányegylet tagjai — a zsidó közélet előkelőségeinek gyermekei — terveznek. Személyre szóló meghívóért a rendezőbizottsághoz (VII. ker. zsidó leányegylet, Damjanich-u. 48.) kell fordulni.

— **Évzáró vizsga.** A Fischer Lajos elnöklete alatt álló Józsefvárosi Zsidó Népkör Talmud-Tóra-iskolájának növendékei huszonkilencedikén vizsgáztak. A szép eredményért Liebermann Manó rabbi illeti elismerés.

— **Halálozás.** Az egri izr. hitközség igen érdemes nevezte, Barna Manó butorgyáros 84 éves korában, május 21-én jobblétre szenderült. A megdicsőült vezető szerepet vitt az egri hitközségben. Különös érdeme, hogy több társával bevitte a magyar szót a templomba, az iskolába és a hitközség irodájába. A 70-es években még a jegyzőkönyveket németül vezették, a prédikáció német volt, a bibliafordítás az iskolában — német. Ekkor Barna Manó több társával akciót kezdett és a kor szellemének megfelelően keresztülvitte, hogy a magyar nyelv foglalja el méltó helyét. Nagy érdeme van az istentisztelet rendezése körül is. Évek hosszú során át pénztárnoka volt a hitközségnek és gondnoka az iskolaszéknek. Lekes magyar zsidó volt, kinek minden igyekezete, hogy felekezetének dicsőséget szerezzen. Vasárnap temették óriási részvét mellett, ott volt felekezeti különbség nélkül jóformán a város minden számottevő tagja. — Dr. Schweiger Lázár rabbi meghatóan ecsetelte a családot, hitközséget és társadalmat ért nagy veszteséget. Klausz Pinkász kántor a kórusral végezte a temetés énekrészeit. Alföldi Mór, a hitközség előjárósági tagja apósát siratja az elhunytban.

— **Erzsébetfőváros 1921. év május hó 10-én megalakult a Solausch-Szudocz egyet nagyszámú tagokkal, dr. Kriszhaber Béla ottani főrabbi kezdeményezése folytán. Ezután a választmányt a következőképpen alakították meg: díszelnök: dr. Kriszhaber Béla főrabbi, elnök: Goldberger Jakab, alelnök: Roth Dezső, gondnokok: Bányai Lipót, Fischer Manó és Sohr Jenő, pénztárnak Mann Lajos és 16 képviselőtestületi tag.**

— **Házasság.** Stern Salamon és neje Mauskopf Teréz (Beregszász) Irénke leányát eljegyezte Kálmán Arnold végvesszeti gyártulajdonos (Budapest).

Fein József Kunágota, eljegyezte Katz Arankát Mezőkovácsházáról.

Elefánt Tercsikét Hegyes-Visontáról eljegyezte Blau Miklós Olcsva.

Müller Ilonkát Sümegről eljegyezte Rosenthal Gyula Gyertyános. (Minden külön értesítés helyett.)

Weisz Lili szatmárnémeti és Lukács (Leitner) Zoltán, Nagyvárad, jegyesek.

Klein Vilmos kereskedő Putnokról folyó hó 27-én tartotta esküvőjét Miskolcon Mandl Malvinkával, Mandl Károly, a Chevre Kadisa kurátorának és a Machziké-Hadasz egyet Talmud-Tóra iskolájának elnökének leányával. Az esketési szertartást Austerlitz Sámuel főrabbi, Reinitz József szef. rabbi és Hoffman Dávid rabbielnök végezték rendkívül nagy vendégközönség jelenlétében.

Müller Dávid, a Müller J.-féle könyvkereskedő-cég beltagja, eljegyezte Rosenfeld Sári kisasszonyt Újpestről.

— **Az „Általános Önségélyző Egyesület” (Zion) nagy alapítványa.** Az egyesület működésének 70 éves jubileuma alkalmából, amelyről lapunk jövő számában részletesen emlékezünk meg, rendkívüli módon ünnepelte elnökét, dr. Lederer Sándort, aki iránt táplált nagy hálát, elismerése és köszönete jeléül az ünnepi közgyűlésen nagyszabású alapítványt tett „Dr. Lederer Sándor-alapítvány” elnevezés alatt, mely alapítványnak évi legalább 4000 korona kamatai szegény iskolás gyermekek segélyezésére fordíttatnak, megállapítván, hogy évente legalább 10 gyermek részesüljön egyenkint 400 korona segélyben. — Az első stipendiumok már a folyó iskolai év lezárásával kiosztásra kerülnek.

— **Kulturmatiné a VIII. kerületben.** A VIII. kerületi zsidóság részére a körzet vezetősége a pesti izr. hitközség kulturális ügyosztályával egyetemben kulturmatinét rendezett az Omnia mozgóképszínházban csütörtökön, melyen előkelő közönség jelent meg. Dr. Lederer Sándor magascroptu megnyitója után Gellért Lajos szavalt zsidó költőkből, majd Bársony Dóra asszony gyönyörűen énekelt, Szabolcsi Lajos felolvasott, Forgách Rózsi művészien szavalt és Neumann Elza szépen énekelt. Dr. Hajdu Marcell, a körzet nagyjedemű kulturális elnöke zárta be lendületes zárszóval, mely általános hatást keltett, a szépen sikerült ünnepséget.

— **Fogadalmi adomány.** Weisz P. Vilmos fővárosi kereskedő e héten hadifogoly fiának mielőbbi visszajövetelért könyörögve, fogadalmi adományt tett: a Sasz-chevra templomának. Ké-kódest, szent tóradiszeket és egy gyönyörű kiddus-serleget adományozott. A Sasz-chevra templomában lélekemelő ünnep közepette avatták fel a szent tárgyakat, melyeket Keller Gerzson templomelöljáró ösztönzésének köszön a templom.

— **Felhívás az orthodox nőkhez.** Budapesten megalakult e hó 15-én a zsidó orth. leányok kultur-egyesülete, mely céljait tűzte ki elsősorban a közvetlen és közvetett jótékonyosság gyakorlását, továbbá a napjainkban valósággal megdöbbentően terjedő közönyösség megakadályozását leányaink körében a vallás terén. Végül a kulturfejlesztést és a társadalmi nexus fűmértését. Az egyesület megalakulása általános tetszésre és helyeslésre talált az illetékes körökben, sőt a budapesti orth. izr. hitközség is fölajánlotta erkölcsi és anyagi támogatását vezetésüknek. Szükségességét legintézetesebben dokumentálja azonban az a gyönyörű eredmény, melyet a fáradhatatlan, kitartó buzgalommal dolgozó vezetőség munkája gyümölcsözőt. Alig két hónapja, hogy a szép eszme szikrája kigyúlt és immár 500 lelkes zsidó-leány gyűlt egybe zászlóuk alá. — Hatalmassá, naggyá, a zsidóság büszkeségévé fejlesztett az egyesületet, minden öntudatos hitű zsidónak szent kötelessége. Felhívom azon orth. zsidó leánytársaimat, kik még ezideig közöttünk nem voltak, egyesületünkbe haladéktalanul iratkozzanak be. Felhívom az egész orthodoxiát, segítsék nagybecsű támogatásukkal célunkat arra a piedesztálra emelni, amely méltán megilleti. Alapító-, illetve pártolótag mindenki lehet. Tagsági díjak a következők: Rendes tagsági díj havonta 10 kor. Pártoló tagsági díj egyszerismindenkorra 250 kor. Alapító tagsági díj egyszerismindenkorra 500 kor. Belátkozni lehet naponta délután 3-6-ig irodánkban, VI., Podmaniczky-utca 35., II. em. 12. (Telefon 63-36.) Ugyanígy adományok is ide címzendők. Egyben fölhiívom azon varrni nem tudó tagtársainkat, kik ingyen oktatásban részesülni óhajtának, egyesületünkben személyesen jelentkezzenek. Hírokonki üdvözléssel a vezetőség nevében: Weinberger Renée, társelnök.

— **Uj ügyvéd.** A magyar zsidó ifjúsági mozgalmak egyik ismert és érdemes vezéralakja, dr. Kun Armin, ügyvédi irodát nyitott IV., Irányi-utca 21. sz. alatt.

— **A hunfalvi rabbi emléke.** A hunfalvi rabbi emlékének áldozva a löcsei főrabbi, Löwy Gusztáv nagy beszédet mondott. Fenn a Felvidéken még él a régi magyar szellem, amely nem ismert előítéletet és meghódolt minden nagyság előtt, bármilyen legyen is a vallása. A löcsei főrabbi beszédét az egész felvidéki sajtó leköszölte, sőt méltatták is. Így a Szepesi Lapok című napilapban dr. Hajnóczi, volt szepesmegyei tanfelügyelő foglalkozott vele és a méltatást a következő szavakkal fejezte be:

Az emlékbeszéd az elhunyt nagy tudós és szentéletű főrabbi méltó dicsőítése mellett mélyreható értelmezésekben mutatja be a valódi tórai zsidó szellemet a maga fenkölt emberszerető erkölcsösségében. E fejtegetései érdemesek a zsidó és nemzsidó értelmiség legszélesebb köreinek beható figyelmére.

— Az Omnia Kulturthion gyermeknyaraltatási akciójának vezetősége a vidéki hitközségek és nőegyletek elnökségének hathatós támogatását ismételtén ez uton kéri emberbaráti munkájához. Hogy ennek az akciónak sikere mennyire életbevágóan fontos a jövő zsidó generáció testi fejlődésére és lelki megerősödésére, nem szorul bizonyításra. Minél több gyermeket részesíthetünk a nyári üdülés áldásában, annál biztosabban sikerül a zsidó ifjúság egy tekintélyes részét a testi elsorvadástól megmenteni. A vezetőségnek erős az a meggyőződése, hogy a vidéki hittestvérek teljesen átérzik az akció mérhetetlen jelentőségét és ezért igyekezni fognak minél nagyobb számban pesti zsidó gyermeket vendégül látni, az elhelyezkedő gyermekek számára a központi irodát (Budapest, VIII., Rákóczi-ut 17. I.) értesíteni és a vendéglátó családok névjegyzékét sürgősen beküldeni.

NAPTÁR

Vasárnap, június 5, íjár 28, hétfő 29, kedd sziván 1. ujhöld (Roschodes), szerda 2, csütörtök 3, péntek 4, szombat 5. Sevuósz előeste (Erev-sevuósz). — Heti szidra: Bármidbor (M. IV. 1-4. f. 20. v.). — Háftoro: Vehojo miszpör bené Ijszoél (Hoséa 2. f. 1-22. v.). Szombat bejövetele: 7 óra 55 p. kimenetele: 8 óra 35 p. VI. Perek.

KÖZGAZDASÁG

— Az Első magyar általános biztosító társaság e hó 27-én tartotta közgyűlését, a mely megállapította az 1920. évi mérleget. A kimutatott 7,925.615.63 korona tiszta nyereségből az 1920. évi szelvény 800 koronával kerül beváltásra.

Siremlékek márványból, termésköböl és műköböl, **Sirtáblák** márványból, öntött vasból, bádoból és fából bármely temetőbeni elhelyezéssel **legjutányosabban** megrendelhetők. **Javítási munkálatok** minden temetőben pontosan eszközölhetnek. Kiváratra rajzok és fényképek bemutathatók. **„KEGYELET”** Vidéki érdeklődésre ajánlatl szolgálok. **Felszerelési Vállalat** Iroda: Budapest, VII., Damjanich-utca 48. Telefon hívó: 114-04.

RENKIVÜLI ALKALOM!

Egy külföldi cég megbízásából kiállításra kerül:

60 cm. sz. Taffet tegeth. . K 280 80 cm. sz. Chantung fehér K 280
90 cm. sz. Taffet champan K 280 80 cm. sz. Sürgh csikos. . K 280
80 cm. Armüre tegeth. . K 320 és sok más selyemaru.

Lefkovits Mór ósnél Budapest, IV., Hajó-utca 12-14. Belváros. Vidékre is küldök.

Csász. és kir. udv. és kamarai fényképész,
KOSSAK utóda Komáromi,
Kossuth Lajos-u. 12. Ajánlja elsőrangú művészies kivitelű képeit, a közelgő gyermek-confirmatióra.

Lakást takarit,
Ablakot tisztit,
Szörmét gondoz,
Lakásban poloskát irt,
Övja a szönyeget és butort

Vacuum Általános Beraktározó és Pormentesítő Vállalat

Városi iroda: V., Visegrádi-utca 8. szám. Telefon 75-05.
Üzem és raktárak: II., Zsigmond-utca 24. Telefon 71-82.

NAFTALIN, ROVARPOR, KÁMFOR, TERPENTIN, GLOBOL STB. MOLYIRTÓ-SZEREK elsőrendű minőségben legolcsóbb napiárban kaphatók. Stern drogéria, Budapest, V., Vilmos Császár-ut 42. sz. Telefon: 65-37.

Garantált tiszta gyapju szövet 3-méter teljes prima kellékekkel együtt **1880 K**
Nagy választék női és férfiszövetekben, boerotte-, mosó- és bélésárúban. — Vidékre küldünk mintát.
Weisz és Tescher Budapest, Erzsébet-tér 4. sz. (Nemzeti Szalónnal szemben.)

JÁRJON A NEMZETIBE!!

ott olcsón vásárolhat.

Vásznak, zefirek, kanavászok ... 38 kor-tól 55 kor-ig
Mosó viola delaine ... 52 kor.
Festők, kartonok ... 48 kor-tól 75 kor-ig
130 cm. széles céna grenadin ... 95 kor.
Duplaszéles, csikos, kockás divatkelme 100 kor-tól
Duplaszéles férfi és női gyapjuszövet... 295 kor.
Bélés, cloth, virágos, 130 cm. széles ... 120 kor.

Állandó nagy maradék vásár!

NEMZETI NAGY ÁRUHÁZ
RÓTH SÁNDOR
Budapest, VII. ker., Király-utca 7. szám.

LEGOLCSÓBB BESZERZÉSI FORRÁS!!

Málnaszörp la, cca 62-65% cukortartalommal kilós üvegekben adjusztálva 85.—
Szappan elsőrendű olajmentes 62% száraz netto súlyban kg.-ként 30.—
Légypapír „Mirál” használatban kitűnően bevált tányéros légypapír 100 csomagokban 65.—
Török pótkavé minden eddigi gyártmányt felülmul 1/3, 1/3, 1/4, 1/2 kgr. csomagolásban és dobozban kgr.-ként 34.—
Szállítok azonnal, vidékre utánvétel mellett. **Meg nem felelő árut vissza veszem.** **KOVÁCS SÁNDOR** vezérképviselő Budapest, VIII., Fbg. Sándor-utca 20. Telefon: J. 111-51.

PÁLYÁZATOK

Díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 5 K, vastagon szedett betűkből 8 K. **Pályázatok felvétele:** Lipót-kört 26.

A VII. ker. Erzsébetvárosi Izs. Templom-Egyesületnél. Aréna-ut 7. szám, a kántori állás azonnal betöltendő. Pályázhatnak oly vallásos életű kántorok, akik zenei képesséssel, modern és tradicionális énektudással bírnak. Képesek kórus betanítására és annak vezetésére. Fizetés megegyezés szerint. Utiköltségre csak a megválasztott tarthat igényt. Pályázatok az egyesület irodájába küldendők. Budapest 1921 május hó 22. Az elnökség. 205

A putnoki orth. Izs. iskolaszék államsegélyes elemi iskolájánál megüresedett igazgató-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: Az 1913. XVI. t. c.-ben megállapított törzsfizetés, lakbér, háborússegély és drágasági pótlékon kívül a hitközség pénztárából később megállapítandó drágasági segély. Pályázhatnak a héber tudományokban teljesen jártas, szigorúan vallásos életű, okleveles tanítók. Képesítést, kort, családi állapotot, valamint eddigi működést igazoló hiteles okmányokkal felszerelt kérvények a pályázat megjelölésétől számított 15 napon belül alulírt iskolaszéki elnökhöz küldendők. Putnok, 1921 május 25. Tannenbaum Viktor. 207

A rohonci congr. Izs. hitközség a következő állásokra pályázatot hirdet: 1. Kántor-metszői állásra, ki kellemes hanggal bírjon és sohet ubódek vekőre legyen. 2. Sámész templomszolgái állásra, ki szintén bal-tefilló, sohet ubódek vekőre képesítéssel rendelkezzen. Mindkét állás díjazása megegyezés szerint, szabad lakás és a szokásos mellékjövödelmek. Az állások f. év július 1-én betöltendők. Utiköltség csakis a meghívottnak térítetik meg. Kellően felszerelt kérvények alulírt hitk. elnök címére mielőbb benyújtandók. Rohonc (Vas m.), 1921 május hó 22-én, Günsberger Mór, hitk. elnök. 209

A kőbányai Izs. hitközség előjárósága az 1921—2. iskolai év elején betöltendő 1 kántortanítói és 2 hitoktatói állásra ezennel pályázatot hirdet. A kántortanítótól megkívánjuk, hogy hitoktató, jó kántor és kiváló bal koré legyen. A hitoktatók az előjáróság által megállapított tanterv és beosztás szerint kötelesek a tanítást ellátni. Elemi iskolai tanítói oklevéllel bírók előnyben részesülnek. Az alkalmazás egy próbaévre szól, melynek sikeres befejezésével az állásokat rendszeresítjük. Fizetés megegyezés szerint. Pályázók, kiknek családjukkal egyetemben a legszigorubb vallásos életmódot kell élni, okmányokkal felszerelt beadványaikat legkésőbb augusztus 1-ig nyújtsák be. Boschán Arthur, elnök, Kardos Samu, titkár. 211

Az egri Izs. hitközség középiskolai hitoktatói állásra, valamint a főkántori állásra pályázatot hirdet. Bővebb felvilágosítást a jegyzői hivatal ad. 213

A sárospataki aut. orth. Izs. hitközség metsző-előimádkozó állásra pályázatot hirdet. Pályázhat 40 éven aluli, 3 elismert orth. rabbitól képesített sohet-ubódek, kiváló bal tefilló és bal koré. Fizetés megegyezés szerint. Pályázatok a kor és családi állapot megjelölésével kellően felszerelve, alulírt elnök címére jun. 30-ig küldendők. Költségmegtérítés csak a megválasztottnak. Sárospatak, 1921 május 25. Id. Dancziger József hitk. elnök, Zuckermann Erő hitk. jegyző. 215

A putnoki aut. orth. Izs. hitközség az első előimádkozói és metszői állásra ezennel pályázatot hirdet. Pályázótól megkívánatik, hogy magyar honpolgár, sohet ubódek mumche, jiré somajim és kiváló bal tefila legyen, valamint hogy 3 elismert orth. rabbitól kabólóval bírjon. Fizetés megegyezés szerint, természetbeni lakás, fél sechita és a szokásos mellékjövödelmek. Eddigi működést, kor- és családi állapotot feltüntető okmányok másolatai legkésőbb f. é. július hó 15-éig alulírt hitk. elnökhöz küldendők be. Próbára csak meghívottak boesáttatnak és csak ezeknek térítünk meg utiköltségeket. Putnok, 5681 Ijan hó. Weisz Herzog hitk. elnök. 222

**A BOLDOGÁGHOZ
NEM KELL SOK
KÉT PÁR**

**Berson
GUMMIAROK**

Főváros
CIRKUS
Városliget

Naponta este 7 órakor, csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor a szenzációs júniusi rekord-műsor

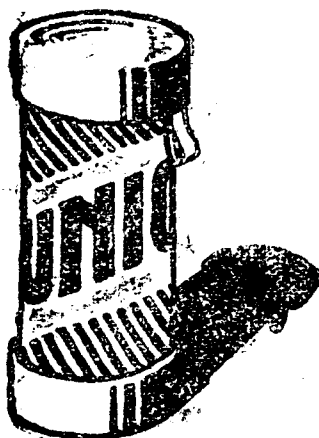
Telefonszám: 55—55.

Tapéták,

kétablakos szoba 2030 K-ért, goeiin, selyem, brokát nagy választékban a legolcsóbban. Neustadt. Ferenc, V., Erzsébet-tér 13. szám.

**TARCSAFÜRDŐN
ÉS RÉVIZFÜRDŐN**

723 727N vendéglőmet megajítottam.
STERN ADOLF

**„UNIO”
Légyfogó**

szavatolt békeminőség
és biztos eredmény.

A legrégebb légyfogógyár „UNIO-WERKE”
Deutsch-Wagram bei Wien.

Magyarországi vezérképvislet és raktár:

WEISZ GÉZA, BUDAPEST,

VIII., Főherceg Sándor-u. 19. Telefonhívó: József 118-17.

Gyermekefiherneműek Székely Jenő
Kammermayer-utca 2. sz.
:: leszállított árban. :: Szervita-tér sarok.

**POLOSKAT IRT
LAKÁST TAKARIT
PAX VÁLLALAT**

Vilmos császár-ut 15. Telefonszám: 61—06.

Jelenleg Budapest legrégebbi és legjobb orthodox kóser vendéglője.

Üjrendszert naponta változatos ebetek és vacsorák. — Házilag készített finom sütemények. — Utravalók. — Jó bor, sör és likör

Blau Samuel, Budapest, VI., Laudon-utca 1. szám.

Festő- és mázolómunkák szakszerű kivitelét vállalja, árajánlatot, költségvetéssel szolgál Pásztor Herman szobafestő és mázoló Budapest, VII., Deimbinszky-utca 30. Telefon: „József” 74—25.

ZSÁK

ponyva, zsineg kaphatók
SCHILLINGER MIKSA
Budapest, V., Budófi-rakpart 7. sz.
Zsák- és ponyvakölcsönzés.

Lakástakarítás, festés, poloskairtás STRASSER

Telefon: VIII., Aggteleki-u. 15 József 124—80

APRÓ HIRDETÉSEK

Hirdetési díjazás: Minden szó egyszeri beiktatása 6 K, hatagon szedett betűkből 10 K. Apró hirdetések felvétele: Lipót-körút 26. Jelíges levelek kettős borítékban ugyanoda intézendők.

KERESÉK gyermekeimhez feltétlen vallásos, nőtlen fiatalembert, ki Chumis, Rasi, valamint legalább 4 gimnázium-osztályt tanítani tud. Conditio: teljes ellátás. Honorálás megegyezés szerint. Ajánlatok az eddigi működés megjelölésével: Markovics Miksa, Békéscsaba, küldendők. 198

EGY magányos urinő örökbe fogadna egy teljesen árva 1 évestől 3 évig kis leánygyermeket. Cím a kiadóban. 210

BETEG mellé vagy instruktornak ajánlkozik szigorló orvos. Megkeresések „Julius, Augusztus” jelígre, Blocknerhez, Semmelweis-utca 4. 212

FÉRJHEZ menne 26 éves orth. izr. vallású, szép árva int. leány, 100.000 korona készpénzhozománnyal, egy szoba bútor, csinos kelengyével, oly önálló iparoshoz, kereskedőhöz, esetleg özvegy emberhez is, kinek lakása és biztos jövedelme van. Ajánlatok „Otthon” jelígre a kiadóba. 1141

SZOBAFESTÉST féregmentesen, legutányosabban vállal Herskovits, Cserhát-utca 16—18. Levelezőlaphívásra meggyek. 1142

FÉRJHEZ adnám nővéremet, ki intelligens, ügyes szabónő, háztartásban jártas, 30.000 K hozománnyal, kelengyével 40—45 éves intelligens emberhez Levelek „Boldogság” jelígre a kiadóba. 1143

PERFEKT női szabó munkát vállal lakásán és házaknál a nyári idényben vidéken is. Megkeresések „Perfekt” jelíge alatt a kiadóba. 1144

NÉGY polgári végzett fiu üzletbe vagy iparoshoz tanonc-nak ajánlkozik. Ajánlatok „Szombaton zárva” jelígre kéretnek. 1145

FÉLMILLIÓVAL rendelkező fiatalember a vászonáruszakmából, jobb családbeli, háziasan nevelt leányt nőül venne. Ajánlatok „Kellemes külső” jelígre a kiadóba. 1146

ZSIDÓ körök házasságközvetítője Breiner Dávid ügynőksége, Pápa, Szentilónai-utca 8. 1147

EGYEDÜLÁLLÓ özvegyasszony keres maga mellé szigorúan orthodox gyermektelen özvegyet vagy leányt, ki a házvezetést végezné. Kellemes otthonra találna. Leveleket Koth Mór, Izabella-utca 45. III. 19. 1148

TISZTASÁGSZERETŐ zsidóleányt keresek kis családhoz, kit családtagnak tekintenénk. László, Budapest, Tüzoltó-utca 5. 1149

30 ÉVES, fess, csinos, kitűnő gazdasszony, igen jó vidéki orth. zsidó család teljesen árva leánya, férjhez menne középkorú férfihez. Hozomány 100.000 K. „Jövő” jelígre kiadóba. 1150

32—35 ÉVES zsidó orvost keresünk vidékre benősülésre. Berendezett lakás a város főutcáján, 100.000 K hozomány, legjobb referenciák, előkelő uri család. Ajánlatok a kiadóba „Jellem” cím alatt kéretnek.

FALUSI, kisvárosi fűszer-, korcsma-üzletbe benősülne intelligens 29 éves kereskedő. Leveleket „falura vágyódom” jelígre a kiadóhivatalba. 1151

HÁZASSÁGOKAT csak jobb körökben ajánl megbízható, diszkrét Fischer irodája, Dohány-u. 68. III. 14. 1152

URILEÁNY gyermekhez vagy bizalmi állásra ajánlkozik. Varrásban, irodai munkában gyakorlott. Cím: Büchler Ella Soltvadkert, Pestmegye. 216

KERESÉK 3 nagyobb gyermekemhez jobb izr. leányt, aki a háztartásban is segítkezik. Családtagnak tekintetik. Ajánlatok Weinberger Jenő, Nagykanizsa, Petőfi-utca 28. címre küldendők. 220

KÉT izraelita fiu tanonc-nak felvétetik. Schlesinger vendéglős, VI.; Vilmos császár-ut 19. 1153

ELŐKELO családból származó leányomat, 29 éves, csinos, szolid, férjhez adnám tálműtűdős fiatalemberhez, vagy fiatal özvegyhez, esetleg gyermekkel is. Hozomány 50.000 korona és szép kelengye. Leveleket „Ortodox” jelígre a kiadóba kérek. 1155

MINDENES szakácsnő, izraelita, kisebb családhoz jó fizetéssel felvétetik. Jelentkezés csakis d. e. 8—12 óráig Fehér Dezsőné, Csáky-u. 9. 1154

TELJESEN munkaképtelen szívhajos és lágyéksérves hadiözvegy kéri jószívű hitsorsosait, segítsék őt nagy nyomorában. (*)

VEGSŐ KÉTSÉGBEESÉSEL fordul egy 24 éves, gimnáziumban érettségizett felvidéki fiatalember, volt tartalékos tiszt, azokhoz, akik a pangás dacára is hasznát vehetik egy dolgozni akaró, becsületes, megbízható egyénnek. Tanulmányaim szegénységem miatt nem folytathatom. 29 hónapot töltöttem a fronton, négy kitüntetésem és két ezredparancsnoki dicsérő okiratom van. Levelek „Gyakornok” jelígre az Egyenlőség kiadóhivatalába kéretnek. 1156

MAGÁNYOS gyermektelen házaspárhoz felvétetik egy 14—15 éves izr. leány, aki a vallást érti s a házi dolgot, ami kevés, elvégzi. Ajánlatok fizetési igény megjelöléssel „Otthonra talál” jelígre a kiadóba kéretnek. 226

KERESKEDELMi felvételit, polgárit vagy elemi tanítana III-ik kereskedelmista fiám, ellátásért, vidéken. Gazdaságba is elmenne. Értelmes, lecsületes. Ugyancsak III-ik gimnazista kitűnő tanuló kislányomat hasznos felügyelő játszótársnak ajánlom 5—12 éves gyermekhez. Megkeresések „Szünidő” jelíge alatt a kiadóba kéretnek.

RABBIKÉPZŐ felsőtanfolyamának hallgatói nyáron át elvállalnak mindennemű tanítást, korrepetálást, előkészítést. Megkeresések Sándor Illés, Röck Szilárd-utca 26., Rabbiképző kéretnek. 1160

JOB B KÖRÖKBEN jártas schadhen adja le címét a kiadóban „R” jelígre. 1159

MINDENES SZAKÁCSNŐ, perfekt főző, jó bizonyítványokkal, kitűnő fizetéssel felvétetik. Nyaralás a Balatonon. Jelentkezés Klein, VIII., Körös-u. 6. II. 12. 1157

Nyaralóba viszek még 2—3 jó zsidó családból való gyermeket. Dr. Frenkel vallástanár, Budapest, VIII., Teleki-tér 5. sz.

Tátraháza

Sanatorium a légzőszervek hurutja ellen a Magas-Tátrában.

Reichenhalli inhalatorium, fekvőcsarnokok, heliotherapia, hizókura. **Igazgató-főorvos: dr. Müller Vilmos, kir. tanácsos.** Felvilágosítás, utlevélben is, a sanát. budapesti igazgatóságánál, József-tér 13. Telefon 138—05, délután 3—5 óra közt.

A-m. kir. kiz. szabadalmazott Hennefeld Ignác-féle

jégszekrények

Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-u. 5. Váci-körút mellett. Alapított 1886-ban. Telefonszám: 114—29.

Belső működőlapokkal vannak burkolva, nem rozsdásodnak, nem oxidálódnak és nem piszkolódnak, legjobban ajánlhatók. A Hennefeld-féle jégszekrénynél a javítás teljesen ki van zárva; nincs lefolyó csapjuk, mely mindig csepeg, hanem a jégtartó alatt vízgölytővel vannak ellátva, ahová a jégviz lefolyik. A jégtartó könnyen kivethető. A jég a szekrényben mindig szárazon fekszik, ezáltal 60% jégmegtakarítás érhető el.